

11. 1983 95. ÅRG.

Løssalg kr. 10

STAV OLAV

Luther og den kristne enhet

Russiske reisetanker

Nordisk bispekonferanse

Håp for fremtiden

Saken om sr. Mansour

Blikk på tiden

Innhold

2	Luther og den kristne enhet	<i>Hans L. Martensen</i>
14	Russiske reisetanker	<i>Svein Åtland</i>
15	Ny leder for jesuittene	<i>T. B.</i>
16	Nordisk Bispekonferanse 1983	
18	Håp for fremtiden	<i>Unni Klepper Joynt</i>
23	Et tankekors	
	- saken om sr. Mansour	<i>Knut W. Ruyter</i>
	Blikk på tiden: omslagets fjerde side	

Ansvarlig redaktør:

Else-Britt Nilsen

Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Layout: Hermann Bongard

Medarbeidere:

Liv Greni

Aage Hauken o.p.

Kjell Arild Pollestad o.p.

Gunnel Vallquist

Neste nummer utgis 5. desember

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Abonnement kr. 120,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 140,-.

Annonser 16 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073

Postgiro 2 04 64 80.

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1

Tlf. 20 72 48

ST. OLAV

Gratulerer - Lech Walesa!

Slik er han og slik vil vi huske ham, elektriker Lech Walesa: på kne sammen med sine arbeidskamerater ved Lenin-verftet i Gdansk for å motta den hellige kommunion. På jakkeslaget et lite bilde av Polens skytshelgen. Dette er Nobels fredsprisvinner 1983. Ett år, kanskje to år senere enn prisen burde vært tildelt freds- og frihetsforkjemperen Walesa.

Den norske Nobelkomité sier i sin begrunnelse bl.a. at det er lagt hovedvekt på Walesas innsats for å sikre arbeidernes rett til egne organisasjoner. Det er en grunnleggende menneskerett, fastslått av De forente nasjoner. Samtidig peker komitéen på at Walesa hele tiden har gått imot voldsmidler i denne kampen. En særpreget skikkelse kaller Norsk Telegrambyrå ham i sin beskrivelse av grunnleggeren og lederen for den nå forbudte fagforeningen Solidaritet. Foreningen fikk ti millioner medlemmer i de 16 måneder den eksisterte. Det heter videre at som polakker flest er Lech Walesa en dypt troende katolikk. Gjennom samarbeidet med kirken ble Solidaritet en nasjonal reisning under Walesas karismatiske ledelse. Så langt Norsk Telegrambyrå.

Kirken i Polen - det gjelder her den katolske kirke - har gjennom århundrer gått i brodden for fred og frihet. Fredsprisvinneren 1983 bør sees som en eksponent for Polens frihetsskjempende kirke. I sin kamp for fred og forsoning innenfor sitt eget land og mellom nasjonene - uten voldelige inngrep - har den polske kirke og Lech Walesa full støtte av verdenskirken ved overhodet Johannes Paul II, slik han har uttrykt det i sitt gratulasjonstelegram.

At æresbeløpet - halvannen million kroner - skal gå til et utviklingsprosjekt for jordbruket i Polen, administrert av den polske katolske kirke er et vakkert uttrykk for fredsprisvinnerens tanker. Det vil bety både brød og vin for det polske folk - og mange andre.

Et katolsk synspunkt:

Hans L. Martensen

2

Luther og den kristne enhet

*De fleste katolikker betrakter
Luther snarere som en
hindring for kirkelig enhet
enn som en hjelp.
Derfor er det uunnværlig at
«St. Olav» bringer her en
større artikkel hentet fra
«Weder Ketzer noch
Heiliger. Luthers
Bedeutung für den
ökumenischen Dialog»
(Forlag: F. Pustet,
Regensburg 1982).*

Martin Luther som «Junker Jörg»,
tresnitt av Lucas Cranach d.e. (1522).

Som barn visste jeg ikke noe om Luther. Min oppdragelse var katolsk, og selv om jeg er innfødt dansk, ville ikke en spanjol ha kunnet få en mer katolsk oppdragelse enn jeg. Jeg fullførte mine teologiske studier i den før-konsiliære, katolske stil, og inntil to år før min prestevielse hadde jeg ikke lest mer Luther enn det som står i Denzinger (dvs. bannbullens fordømmelse av visse setninger hos Luther). I tillegg hadde jeg hørt noen utsagn av Luther, samt et og annet «katolsk gjenmæle» i dogmatikkbøkene (August Hasler har behandlet Lutherbildet i disse bøkene).

Katolske Luther-lesning

32 år gammel kom jeg ved Københavns universitet i kontakt med professor i teologi K. E. Skydsgaard, og ham kan jeg takke for min senere Lutherinteresse. Han ga meg den grunnleggende innføring i Luthers teologi, og av ham fikk jeg ideen å skrive en doktoravhandling om Luthers utlegning av Filippobrevet 2,5 ff. Så dro jeg til Roma og leste ved det pavelige Gregorianauniversitetet med stor interesse i Weimar-utgaven...

Arbeidet ble aldri avsluttet fordi jeg uventet ble utnevnt til biskop. Av min avhandling ble det så å si bare et lite Luther-ord igjen: *Crux probat omnia* (WA V, 179, 31), korset prøver alt. Disse ordene lot jeg skrive på mitt bispekors og gjorde det til mitt «valgspråk» på mitt biskopelige våpen... Setningen forekommer meg å uttrykke et sentralt luthersk anliggende som samtidig er urkatolsk. Når jeg altså overtok en sentral katolsk sannhet gjennom et Luther-ord, ville jeg antyde at jeg som biskop følte meg forpliktet til å virke for forsoning mellom katolikker og lutheranere.

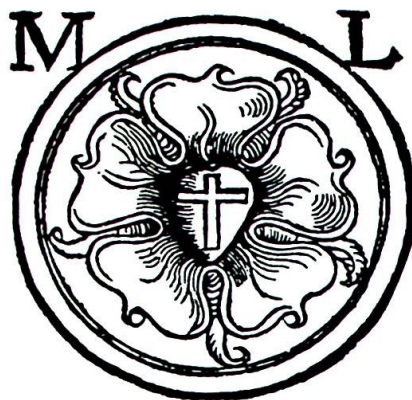
Selv om jeg ikke lenger har mulighet til å arbeide vitenskapelig, har jeg aldri opphørt med å studere videre i Luther. Jeg har altså en personlig erfaring med katolsk Luther-lesning.

Kanskje har andre katolikker gjort samme erfaring som jeg. Ofte har jeg følt meg dypt berørt og truffet. Ofte er jeg blitt forskrekket og urolig. Enkelte skrifter har jeg aldri kunnet lese fra ende til annen fordi uklarerheter og anfektelser nesten ble for påtrengende under lesningen. Jeg tenker særlig på «Om den trellbundne vilje». Her kjemper

man med de ytterste problemer, de som kanskje bare kan besvares med taushet...

Ofte har Luther egget meg til vrede og motsigelse- urettferdigheten og den bristende logikk i enkelte polemiske satter er bare altfor åpenbare. Jeg ville heller ikke si hele sannheten hvis jeg unnlot å tilføye dette: Jo eldre jeg blir, desto større sorg føler jeg ved Luther-lesningen. Men så gjenkjenner jeg mer og mer meg selv i ham. Glapion, Karl V's skriftefar, følte seg pisket fra topp til tå da han leste «Om kirkens babylonske fangenskap». Selv føler jeg snarere sorg. Man leser meget med tårer i øynene. Hvordan kunne det skje at kristne mennesker på denne måten kunne forveksle offer og avgudsdyrkelse, Kristus og antikrist, tro og kjetteri?

Men for det meste har jeg følt meg åndelig beriket av min Luther-lesning. Hans skrifter har latt meg ane en ytterste gåte - en sannhet som er ekte katolsk og hvor jeg gjenkjenner meg selv slik jeg er, hvor jeg også gjenkjenner Kristus som et speil av Guds avgrunn. Mine erfaringer som Luther-leser er uinteressante som personlige minner eller subjektive vitnesbyrd. De leder

videre til det objektive perspektiv og til spørsmålet:

Har ikke katolikkene en bakgrunn til felles med Luther, noe som de fleste av dagens lutheranere mangler? Har ikke nettopp katolikkene en særlig mulighet til så å si oppleve Luther innenfra? Luther hadde gjennom sin strenge oppdragelse lært Guds lov å kjenne. Han ble konfrontert med loven og kjempet med den. Har gjennomsnittskatolikken en bedre mulighet til å forstå Luthers utgangspunkt enn lutheraneren? Luther hadde store samvittighetskvaler i forbindelse med skriftemålet. Hvor mange lutheranere skrifter, og har dermed overhodet mulighet til å forstå ham «innenfra»? Som munk levde Luther under de tre løfter. Mange katolikker gjør dette fortsatt i dag, men svært få lutheranere. Luther satte seg opp mot en kirkelig autoritet - kort sagt: Luther var katolikk slik som dagens katolikker er det. Søren Kierkegaard har betonet at Luther bare må forstås som et korrektiv. Men et korrektiv kan man ikke forstå uten det som skal korrigeres. Kierkegaard har innsett noe betydningsfullt. Luther er ganske enkelt ubegripelig uten den katolisisme

som han ville reformere. Man kan bare lese Luther polemisk eller økumenisk. En tredje mulighet finnes ikke.

«Ingen økumenikk uten Luther»

I forbindelse med diskusjonen om en eventuell katolsk anerkjennelse av den augsburgske bekjennelse, hevet det seg røster fra katolsk hold at man ikke måtte løse de økumeniske spørsmål melanchtonsk på Luthers bekostning. Man fastslo: Ingen økumenikk uten Luther. Hvor nødvendig det er å istemme her, fremgår tydelig av følgende omstendigheter:

1. Luther er fortsatt - den dag i dag - en åndelig kraft. Lutherdommen er utenkelig uten Luther.

2. Luther har blant det lutherske kirkefolk og blant lutherske teologer en ubestridt, men vanskelig definerbar autoritet.

3. De forskjellige «lutherbilder» som er fremstått gjennom århundrene og de ulike evangeliske luthertolkninger i dag kan ikke oppheve Luthers autoritet. De snarere fremhever den. De skiftende tolkninger beviser at man i stadig nye situasjoner - og mot skriftende bakgrunn - vender seg til Luthers skrifter og øser av dem.

4. Også katolikker erkjenner i dag at Luther - som få andre - var en genial og epokegjørende teolog. La gå av han var ensidig, villedet i enkelte spørsmål. Hans dyptgående trosinnsikt og den stadig nye teologiske inspirasjon man kan finne hos ham, må vi erkjenne.

5. Hittil er Luther av de fleste katolikker og lutheranere blitt oppfattet snarere som en hindring enn som en hjelp på veien til kristen enhet. Derfor må man gi seg i kast med Luther for å overvinne det i hans person og verk som står i veien for enhetsarbeidet.

6. Dette gjelder fremfor alt med hensyn til den ekskommunikasjon som fortsatt har sin betydning. Fortsatt er det langt til forsoningen mellom Luther og Roma! Man må gjøre seg det klart at ekskommunikasjonen som rettslig handling riktignok var ensidig (paven ekskommuniserte Luther), men som menneskelig og historisk hendelse var det en gjensidig realitet og som sådan er den blitt stående.

Luthers svar på bannbullen var uttalelser som «Derfor er det klart at paven alene har tilvendt seg nøkkelmakten med samme rett som Lucifer i himmelen ville tilvende seg Guds trone.» - «Altså, siden jeg kaller paven den største morder som jorden fra begynnelsen av har båret, en som myrder kropp og sjel, er jeg nå - Gud skje lov - i hans hellighets og i papistenes øyne en kjetter . . .» Å kalla paven for antikrist var også en slags - den verst tenkelige - ekskommunikasjon. Ekskommunikasjonsbullen Decret Romanum Pontificem (3. januar 1521) kan ikke - som juridisk akt - tilbakekalles. I følge latinsk kirkerett opphører enhver ekskommunikasjon med døden: Den er en kirkestraff for levende mennesker. Det som er gjort, kan ikke gjøres ugjort.

Det gjensidige som ennå i dag virker fordømmende og dømmende, kan derimot revideres.

7. Det sammensatte og mangfoldige i Luthers skrifter gjør tolkningen vanskelig og i mange tilfelle omstridt. Dette må likevel ikke føre så langt at man hos Luther bare vil se åpne spørsmål - på alle punkter eller i de sentrale trosutsagn. Det er mulig og nødvendig å fastslå de sentrale trosutsagn og de vesentlige teologiske grunnanliggender hos

Nattverd til ikke-katolikker

I England er det nylig gitt ut en bok med tittelen «Sharing communion», der romersk-katolske biskoper instendig blir bedt om å gi nattverden til ektepar der den ene parten ikke er katolikk. Ektepar med en aktiv holdning til hver sin kirke, finner det vanskelig ikke å motta nattverden i fellesskap. Spesielt gjelder dette under viktige familiebegivenheter som feires i kirken. VÅRT LAND

Luther. I den hensikt er det nødvendig med fortsatt historisk og dogmatisk forskning.

8. Ulike fordommer og feiltolkninger er stadig virksomme. Dette må ryddes av veien.

9. Historiens utvikling i løpet av mer enn 450 år nødvendiggjør at vi i dag bedømmer Luthers teologi i en ny sammenheng. Den katolske kirke har forandret seg siden den gang, det samme gjelder de lutherske kirker. Verden er blitt en annen.

10. Det som skjedde etter bannbullen - reformasjonen - artet seg annerledes enn det Luther hadde ønsket eller forutsett. Luthers opprinnelige hensikt var ikke splittelse, men reform. Han ønsket ikke å få i stand en konfesjonell kirke som bar hans navn. Da splittelsen var blitt et faktum, trodde han (og sa ofte) at pavedømmets tid snart skulle være forbi. Det kunne ikke bestå særlig lengere. Men det ble annerledes: Pavedømmet består fortsatt - men har ikke denne problematikk blitt en annen for lutheranerne? Hvordan det nå er eller ikke er, - Luther mente at lyset fra evangeliet snart skulle seire. Det falske og ureformerte skulle dømme seg selv og ikke kunne bestå i lengden. Men i dag er det ikke så selvnlysende at evangeliet lyser klarere og kraftigere i de lutherske land enn i de katolske . . . En ny besinnelse må derfor til hvis man i dag skal finne det som var Luthers opprinnelige hensikt.

11. Neppe noen annen kirke er i sine historiske røtter så intimt bundet til den romerske og latinske kirke som den lutherske. Man må derfor være oppmerksom på at Luther kan betraktes som «produkt» av en ensidig teologisk og kirkeligkulturell utvikling i høy- og senmiddelalderen. Luther bryter med den senmiddelalderske tradisjon, men kan ikke løpe fra sin egen skygge. Luther og lutherdommen har arvet katolisismen i dens værste form og (delvis) til og med videreført den.

Økumenisk fredskonferanse i Sør-Afrika?

(NØP/KIPA) Erkebiskop Denis Hurley i Den anglikanske kirke i Sør-Afrika har lagt fram et forslag om å arrangere en økumenisk fredskonferanse for alle sør-afrikanske

kirkesamfunn - i forbindelse med neste generalforsamling for Det sør-afrikanske kirkeråd i 1986. Ifølge forslaget skal konferansen ha en slik økumenisk og ikke-politisk karakter at flest mulig kirkelige grupperinger kan delta.

5

Disse perspektivene viser hvor nødvendig det er med en dialog ikke bare mellom lutheranere og katolikker, men også mellom lutheranere og ortodokse. Hos de ortodokse kan lutheranerne få hjelp til å overvinne de ensidigheter som de har fått i arv fra senmiddelalderen og ennå i dag ikke har overvunnet.

Økumeniske tyngdepunkter

På samme vis som det finnes tyngdepunkt i Martin Luthers teologi finnes det også tyngdepunkter i de økumeniske oppgavene. De kan kanskje inndeles slik:

- I sentrum står rettferdiggjørelsen gjennom troen. Uoppløselig forbundet med dette er kristologien og spørsmålet om den treenige Gud.

- De ekklesiologiske spørsmål hører med her selv om de ekklesiologiske problemene ikke må identifiseres med spørsmålet om rettferdiggjørelsen eller betraktes som en ren logisk deduksjon utfra rettferdiggjørelsen.

- Andre spørsmål som Luther behandlet i polemisk hensikt, men som ikke har noen indre eller nødvendig sam-

menheng med hans rettferdiggjørelseslære eller ekklesiologi («adiafora»).

Den internasjonale luthersk-katolske dialog taler om en «vidtgående samstemmighet» om rettferdiggjørelsen (Malta-rapporten). På katolsk hold medgis at mennesket blir rettferdiggjort av tro og uten egen fortjeneste. Også katolikker kan tale om «frelsesvisshet», om man ikke dermed mener intellektuell visshet . . . Også talen om den tilregnede rettferdighet kan gis en katolsk tolkning like så vel som uttrykket «samtidig rettferdig og syndet.» Det finnes et delaspekt ved mennesket hvor jeg er delvis rettferdig og delvis syndet. Men det finnes også et totalaspekt i følge hvilket jeg *samtidig er helt og holdent syndet og helt og holdent rettferdig (simul totus iustus et totus peccator)* forsåvidt som jeg med *hele* mitt vesen ville være fortapt om det ikke var for den rettferdighet som kommer meg til del i Kristi gjenløsningsverk.

Gjennom Kristi gjenløsning blir jeg også kalt til *frihet*, og når jeg gjennom troen opplever «det glade og salige bytte», blir jeg delaktig i et kristenmenneskes sanne frihet, den som Kristus har skjenket meg. Denne frihet innebærer

Per Lønning
om Vancouver-møtet

Den største skuffelsen i Vancouver var å fastslå at KV ennå har såpass langt igjen før rådet kan uttale seg med samme «profetiske»

6

at ingen autoritet av kirkelig, verdslig eller prinsipielt moralsk art kan binde meg, så sant jeg ikke gjennom troen erkjenner disse lenker som uttrykk for Kristi kjærlighet og sannhet, som kaller meg til å være alle menneskers tjener.

Prinsipielt er det intet i veien for at jeg som katolikk kan tilegne meg det grunnleggende i den lutherske lære om rettferdiggjørelsen.

Men likevel melder det seg betenkeligheter og innvendinger:

a) Det hevdes at Luthers lære om rettferdiggjørelsen ikke bare består av de ovenfor nevnte «hovedpunkter», men at det f.eks. også hører med en dobbel predestinasjonslære som er uforenlig med katolsk tro.

b) Det finnes en indre sammenheng mellom læren om rettferdiggjørelsen og læren om kirken - ekklesiologien. Man kan ikke benekte at det i ekklesiologien fortsatt finnes uoppklarte motsetninger mellom katolsk og evangelisk syn.

c) Enighet i læren om rettferdiggjørelsen kan (sier man) slett ikke fastslås fordi det avhenger av en eksakt historisk og dogmatisk korrekt tolkning av Luther. Men dette avhenger

klarhet om samfunnsynder i øst som i vest. Fra norsk side var vi lykkelige over at det denne gang skulle lykkes å få i stand en resolusjon om Afghanistan, men vår begeistring fortok seg da vi fikk det tannløse utkastet på bordet - og det jevnslidende med en utførlig, konkret og tydelig uttalelse mot fremmed (i det vesentlige amerikansk) innblanding i

av ulike forskeres enkelt-tolkninger, og her råder det ingen samstemmighet.

Disse og lignende spørsmål antyder et økumenisk grunnproblem mellom lutheranere og katolikker: er en kirkelig tilnærming (f.eks. når det gjelder læren om rettferdiggjørelsen) identisk med ulike forskeres resultater? I løpet av de siste tyve år har det blant mange katolske lutherforskere utviklet seg litt av en samstemmighet om at det ikke finnes noe som kan skille kirkene i reformatorenes lære om rettferdiggjørelse ved tro. Skulle en slik fremtidig enighet kunne bli tilintetgjort av nye forskningsresultat, slik at vi på nytt havner ved det økumeniske nullpunkt?

Siden de spørsmål man må stille på bakgrunn av Martin Luthers teologi synes å gjøre økumenikken nærmest umulig, er det nødvendig å slå fast noen klargjørende prinsipper:

1. Martin Luthers teologi har et sentrum og en periferi. Bare med største forsiktighet må man trekke slutninger om periferien ut fra sentrum. Slutninger om sentrum ut fra periferien er helt umulige (f.eks.: ettersom Luther har sagt det eller det om jøder og kvinner, kan man tilskrive ham noe feilaktig i selve læren om rettferdiggjørelsen . . .).

Sentral-Amerika. Da biskop Lisleruds uforferdede forsøk i plenumsdebatten på å få til en ansiktsløftning ikke førte frem (skjønt få stemmer skille), valgte vår delegasjon å stemme blankt. Tross alt var det oppnådd noe når også russerne stemte for en resolusjon som fordret sovjetisk tilbaketreking fra Afghanistan, om orde- laget forøvrig var tamt nok.

AFTENPOSTEN

2. I den dogmatiske teologi kan man med fordel trekke en klar grense mellom «system» og «ideologi». Luther er ikke i ordets vanlige betydning en systematisk teolog. Likevel er det legitimt å skape et visst system av Luthers tanker. Noe annet blir det når man gjør dem til en ideologi. Det kommer ofte til uttrykk i utbrudd som: «Luther må, - hvis man trekker de ytterste konsekvenser av det han har sagt, - nødvendigvis mene det eller det . . .» Når teologer (lutherske eller katolske), trekker ytterste konsekvenser av Luthers ord, kommer de til svært forskjellige og motsigende resultat. Når Luther f.eks. ofte - og på meget høytidelig vis - bekjenner seg til de oldkirkelige KIRSTOLOGISKE dogmer eller til de første konsilers treenighetslære, da er det uansvarlig - ut fra løsevne Luthersitat eller på logisk-ideologisk grunnlag - å hevde at Luther konsekvent må ha fornektet disse dogmer.

3. Man må derfor ikke ut fra ulike meninger i ekklesiologien slutte seg til kirkeskilende forskjeller i læren om rettferdiggjørelsen. Teologiens - og spritualitetens - historie viser hvor ofte man trekker feilaktige slutninger av riktig grunninnsikt.

4. Virkelig vitenskapelige (historiske eller dogmatiske) Lutherstudier er selvsagt alltid velkomne, selv om de i mange detaljer motsier hverandre. Nye undersøkelser kan likevel aldri føre oss tilbake til det økumeniske nullpunkt. Dette av følgende grunner:

For det første: Luther ville aldri få i stand en «luthersk» tro. Han ville ha en «kristen» tro. Derfor har han aldri forstått seg selv som en «autoritet» i den forstand at det avhenger av visse setninger og utsagn i hans skrifter hva lutheranere får tro eller ikke tro. Like- som nye vitenskapelige Lutherstudier aldri kan rokke ved det lutherske kirkefolks tro og trosbekjennelse, like lite kan de bringe de luthersk-katolske kontaktene tilbake til nullpunktet.

Menighetsfakultetet 75 år

Like etter at Menighetsfakultetet (MF) var kommet igang hadde et norsk vittighetsblad («Vikingen») en karikaturtegning av prof. Sigurd Odland og elevene ved hans nyopprettede presteskole. Professoren ser heller bister ut, og studentene er med respekt å melde en selsom samling særlinger. Ikke er det mange av dem heller.

Nå - 75 år etterpå - ser bildet unektelig noe annerledes ut. Det overveldende flertall av norske prester de siste par mannsaldre er utdannet ved MF. I de senere år har også en stor gruppe kristendoms lærere og endel kateketer fått sin utdannelse der. Fakultetet har en stor stab velkvalifiserte lærere og et aktivt

forskningsmiljø. MF holder til i store tidsmessige lokaler, årsbudsjettet har passert 15 mill. kr. og adskillig over halvparten av disse midler må institusjonen skaffe seg selv - hovedsaklig ved gaver.

LUTHERSK KIRKETIDENDE

7

For det andre: Luther har såvisst ikke betraktet seg selv som ufeilbarlig. Det er vesentlig for ham at han vil at man skal forstå ham som stående under Guds ords større autoritet. Likesom han ville måle andre kirkelige autoriteters og teologers autoritet ut fra Skriftens ord, slik vil han selv måles med denne målestokk. Man kan altså rolig gjøre alt som står i menneskelig makt for å få i stand en tolkning av Luther som er så historisk eksakt og nøyaktig som mulig.

For det tredje: sentrum i Luthers teologi er ikke bare innhold, men også kriterium.

Som kriterium er dette sentrum ikke bundet av bestemte formuleringer, men kan uttrykkes av Luther i flere, meget forskjellige utsagn. Dette vesentlige sentrum er alltid kristologisk. Ordene i hans andre forelesning over Salmene er et godt uttrykk for dette sentrum: *Crux probat omnia*). Korset prøver alt. «Korset» - det betyr Guds korsfestede Sønn. I ham, den opphøyede (for å tale med Johannesevangeliet), får verden sin dom. Han er kriterium for godt og vondt, sant og falskt.

Ut fra dette kritiske sentrum kan man

finne den sanne luthersk-katolske enhet i læren om rettferdiggjørelsen. Kan kriteriet lett og entydig også anvendes på de andre spørsmålene, fremfor alt de ekklesiologiske? Her blir vanskelighetene større. Ut fra kristologiske grunner kan man ikke a priori avgjøre om antallet sakramenter er syv eller tre. Det lar seg ikke bevise hvorvidt et løfte som Jesus rettet til Peter, virker videre i den katolske kirkes historie. Mange andre og viktige ekklesiologiske spørsmål kunne nevnes i denne sammenheng.

Forsoning

Selv om ekklesiologien og spørsmål forbundet med den ikke må forveksles med hovedanliggende og sentrum i Martin Luthers teologi, så utgjør de likevel vanskelige hindringer på veien mot en katolsk-luthersk forsoning. Luther har angrepet verdier som på ingen måte er perifere for katolikken, men som hører til hjertepunktene i hans tro. Her tenker jeg fremfor alt på Luthers mange *angrep på messen*. Mange steder kaller han messen «avguderier». Man kunne lage en hel katalog av skjellsord mot messen. Man kan bare tenke på forskjellige uttalelser i de schmalkaldiske artikler, f.eks.: «At messen i pavedømmet er den største og forferdeligste motbydelighet, at den helt og holdent og i høyeste grad strider mot troens hovedartikkel og dog har vært den høyeste og vakreste samt stått over og foran alle andre pavelige avguderier . . .» «De føler det vel av hvis messen faller, da raser pavedømmet sammen. Innen de lar det skje, dreper de oss alle, så godt de kan. Over alt dette har messen, denne dragesvans, avlet megen avskum og berme . . .» De sinte utbrudd mot paven, de stadige

Mellomkirkelige studiegrupper i Australia

(NØP) Dåp, nattverd og kall er emnene for det tre-årige studieopplegget som nå er startet av den katolske erkebiskopen av Melbourne og forstanderen for Den forenede kirke

i Australia (the Uniting Church of Australia). Grunnlaget for studieprogrammet er et dokument fra Kirkenes Verdensråd om disse emnene. Idag er Den katolske kirken og samlingen av reformerte menigheter i Den forenede kirken Australia de to største kirkesamfunn nest etter Den anglikanske kirken.

Luther med krusifiks.
Veggmaleri i kirken i Oppenweiler.

beskyldninger mot ham for å være sjelemorder, disse angrep har tirret og opprørt katolikker på Luthers tid, - i dag er de snarere ubegripelige. Paven av i dag har knapt noen verdslig makt, og til og med den «utilfredsstillede» katolikk er tilbøyelig til å betrakte paven som «familiemedlem.»

Heller ikke her finsikter De schmalkaldiske artikler sine

ord: «Dette viser kraftig at han er den rette endekrist eller antikrist, at han har satt seg - og opphøyet seg - over og mot Christum, for han vil at de kristne ikke skal bli salige uten hans vold som dog intet er, - noe som ikke er forordnet eller påbudt av Gud. Dette er i virkeligheten å sette seg opp mot Gud . . .»

Disse og lignende angrep av

Kirkeleder krever innsats for freden

Lederen for den romersk-katolske kirke i Uganda, kardinal Nsubuga, har gjentatt sin appell til myndighetene om å avholde en rundebords-konferanse mot opposisjonsgruppene i landet. Kardinalen gjentok kravet

under en spesiell messe for fred i Uganda. Han mente slike forhandlinger ville føre til forståelse og fred. «Dersom folk ikke kan tilgi hverandre, kan heller ikke Gud tilgi oss,» sa Nsubuga. NØP

Luther går enda mye lenger, det fremgår av de setningene som fordømmes i bannbullen *Exsurge Domine* 1520. Men nettopp denne bannbulle og den etterfølgende bannlysning er det punkt der polemikken fortaper seg i det urimelige og splittelsen i to konfesjonelle samfunn begynner. På samme vis som det i dag finnes lutheranere som beklager og helst ville glemme Luthers angrep på messe, sakrament og pave, så finnes det omvendt katolikker som beklager bannbullen *Exsurge Domine* på flere punkter og helst ville glemme den. Men det er ikke nok bare å glemme. Glemsel betyr fortregning, og fortregning av problemene er langt fra forsoning av dem. Men finnes det forsoning? Om vi tar hensyn til ekskommunikasjonen (om den har dagens katolikker en annen mening enn de som levde på Luthers tid), og om vi tar hensyn til Luthers forferdelige angrep (om dem har dagens lutheranere en annen mening enn Luthers samtidige) - finnes det da en mulighet til forsoning, eller må vi la ordene i De schmalkaldiske artiklene få gjelde også idag: «Altså forblir vi evinnelig atskilt fra hverandre»?

Det lutherske verdensfor-

bund har anbefalt forsoning som ledemotiv for de økumeniske anstrengelser. I Dar-es-Salaam godkjente man følgende tekst ved plenums-møtet: begrepet «forsonet ulikhet er» helt og holdent egnet til å gi viktig hjelp til orientering i dagens besværlige prosess mot økumenisk klarhet. Det beskriver en vei til enhet som ikke nødvendigvis innebærer at man oppgir konfesjonell tradisjon eller konfesjonell identitet. Det innebærer en vei mot levende møte og åndelig erfaring, av teologisk dialog og gjensidig tilrettevisning. De ulike parters spesifikke verdier går ikke tapt, men renses, forvandles og fornyes og fremstår så for de andre som legitime uttrykk for den kristne eksistens - mulig å se og bekrefte som uttrykk for den ene kristne tro. Ulikhetene utslettes ikke. De konserveres heller ikke eller bibeholdes uforandret. De mister det preg som virker adskillende og forsones med hverandre.» «Her gjelder det det sanne kristne fellesskap, erkjennelsen av dåpen, gjenoprettelsen av det eukaristiske fellesskap, den gjensidige anerkjennelse av embetet og et forpliktende fellesskap i vitnesbyrd og tjeneste som

grunnvesentlige element».

Hvordan skal «den forsonede ulikhet» forstås og anvendes på Martin Luther?

En vei til levende møte

Møte er motsetningen til skilsmisse - motsetning til ekskommunikasjon. Ekskommunikasjonen er det sterkeste uttrykk for ikke å være forsonet. Den ekskommuniserte støtes ut av fellesskapet, inntil ekskommunikasjonen oppheves. Som allerede sagt er ekskommunikasjonen i katolsk kirkerettslig forstand en form for straff innenfor den jordiske organiserte kirke. Derfor er det meningsløst å oppheve en ekskommunikasjon etter døden.

Men ekskommunikasjonen er også en *holdning som påvirker fellesskap*. I århundrene etter reformasjonen betraktet katolikken alle voksne protestanter som ekskommuniserte. Konvertitters opptagning i kirken begynte med at ekskommunikasjonsbåndet ble løst.

Dette skjer ikke lenger ved opptagelsen. Men har dette ført med seg en endret mentalitet? Vet dagens katolikk at ingen ekskommuniseres for vranglære uten i det tilfelle hvor et menneske ved person-

lig skyld motarbeider Guds sannhet? Den gjensidige fordømmelse har en begynnelse i tiden og en virkning i historien. Et «levende møte» - og det har alt begynt - befri oss for denne følelse av gjensidig fordømmelse. Men opphevelsen av fordømmelsen må på et eller annet vis gå til roten - den historiske rot - og derfor kan man ikke stilltiende gå forbi Martin Luthers person.

Felles åndelig erfaring

Til denne åndelige erfaring hører den innsikt at vi ikke kan forsones ved egen kraft. Forsoning hører sammen med skyld. Skylden er delvis en ufri-villig arv av vonde og tragiske omstendigheter av historisk art. Både Luther og paven var i flere henseender fanger av omstendigheter som de hadde arvet uten å be om det. Men også personlige synder spilte sin rolle i prosessen henimot en gjensidig ekskommunikasjon. Og det ligger ikke i menneskelig makt å forlate synder. I denne absolutte forstand kan intet menneske tilby forsoning eller skjenke den på egen hånd. Jeg kan bare «la meg forsones» med den andre i og med at jeg også lar meg forsones med Gud. I en særskilt

Likegyldighet og tomme kirker?

I en samtale med Katolische Nachrichten Agentur (KNA) sier biskop Wittler av Osnabrück seg tilfreds med sjelsørgerarbeidet, men beklager de stadig tomme kirker, den tillagende likegyldighet og kløften mellom evangeliet og den offentlige opinion.

Ved en gudstjeneste i Osnabrück nylig oppfordret han til solidaritet med utenlandske medborgere. Fiendtlig holdning til utlendinger er uforenlig med kristen tro og nestekjærlighet understreket biskop Wittler.

I slutten av september fylte biskop Wittler 70 år. Han er ikke minst kjent for sitt arbeid for katolske kirker i Norden. KNA

forstand gjelder det at vi ikke kan «forsone» historiske hendelser. Vi kan hverken angre eller gjøre bot for Luthers og Leo x's handlinger. Historien har hatt sin gang. Historien går videre.

Men det finnes derimot mulighet til en ny «bearbeidelse» av historiske problem ved at man i bønn og utveksling av åndelige erfaringer lærer hverandre å kjenne og lærer å forstå hverandre. Her gjelder det fremfor alt at man - nettopp mot den mørke bakgrunn av den gjensidige historiske fordømmelse - først og fremst lærer å kjenne det ekte og sanne hos den andre. Bare den som har erfart det ekte og sanne hos den andre, kan tillate seg å klandre det ensidige og falske hos ham.

Teologisk dialog

Mer enn ett spørsmål er kommet i et annet lys nå enn på Luthers tid p.g.a. den katolske kirkes senere utvikling. Allerede Tridentinerkonsilet ryddet av veien mange av de misbruk som Luther angrep: pengetransaksjoner i forbindelse med avlaten, oppsamling av kirkelige embeter og mye annet slikt. Enkelte teologiske spørsmål fikk allerede ved

Tridentinerkonsilet et svar som må ha gledet Luther. At det senere oppstod en skarp motsetning mellom den tridentinske katolisisme og lutherdommen kan ikke her benektes.

Det annet Vatikankonsil og den påfølgende utvikling har ført til andre endringer som letter forståelsen mellom lutheranere og katolikker. Liturgien på morsmålet, betoningen av ordet og forkynnelsen - dette som fremstilles som presteembetets og bispeembetets hovedoppgaver, - legmannskalken, den nye forståelse av forholdet skrift - tradisjon, den klare erkjennelse av samvittighetsfriheten . . . Dette og annet har oppfylt ønsker som for 450 år siden ble uttalt av Luther.

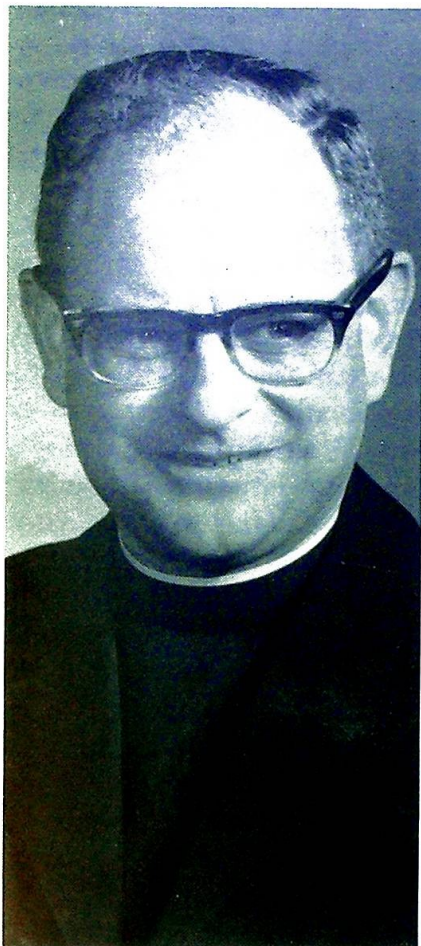
Den internasjonale luthersk-katolske samtalegruppe har forsøkt å formulere nøkkel-spørsmålene i dagens teologiske dialog. I Maltarapporten gjaldt det temaet «Evangeliet og kirken», der man diskuterte de sentrale lutherske posisjonene: rettferdig-gjørelsen, lov og evangelium, det kristne menneskes frihet, men også sentrale punkter i den katolske ekklesiologi. Etter Malta er dialogen først og fremst rettet inn mot nattverd,

Mässbesöken minskar i Frankrike

En undersökning av mässluttagandet i stiftet Angers i Frankrike visar en tilbakagång av antalet personer som deltar i söndagsmässan. En motsvarande undersökning gjordes 1961. Då deltog i ett distrikt 84 procent av männen och 89 procent av kvinnorna i söndagsmässan. 1982 var det bara 34 respektive 42 procent som deltog.

Minskningen är lika stor i traditionellt kristna som mer sekulariserade områden och på landsbygd och i städer. - Av dem som regelbundet deltar i firandet av söndagsmässan är idag var tredje äldre än 65 år och två av tre äldre än 45 år. Endast få är i åldrarna 21-29 år. - Stiftet Angers är representativt för Frankrike i övrigt.

KATOLSK KYRKOTIDNING

«De lutherske kirker må innrømme at flere av Luthers anklager i dag er ubegrunnet» understreket artikkelforfatteren biskop Martensen nylig. «Til gjengjeld må den katolske kirke tilstå at på flere punkter hadde reformatoren absolutt rett.»

ordinasjonen og embetet og mot praktiske spørsmål om veier til fellesskap og modeller for foreningen.

En vei til gjensidig tilrettevisning

Forsoningen er på ingen måte noe som bare har med abstrakte spørsmål å gjøre. Den kan bare skje gjennom lutring, forvandling og fornyelse. Gjensidig tilrettevisning betyr villighet til å la seg vise tilrette av den andre. Det lutherske verdensforbunds program er på dette punkt i overensstemmelse med Det annet Vatikan-konsil: «Enhver fornyelse av kirken består hovedsakelig i en utvikling som skjer i troskap mot det egne kall. På sin pilgrimsferd kalles kirken av Kristus til denne fortsatte reform som den alltid trenger i samme grad som den er en menneskelig og jordisk innretning . . .»

«Det finnes ingen ekte økumenikk uten indre omvendelse.» Flere ganger brukes ordet «selvfornektelse» i denne sammenheng. Ordet må vel her ikke forstås i privat-asketisk, men i ekklesiologisk sammenheng. Selvfornektelse i fellesskap er nødvendig: «Kirken som i sin kropp bærer Kristi

fattigdoms og dødslidelse», må dag for dag renses og fornyes.»

Veien til gjensidig tilrettevisning kan man ikke gå uten lidelse. Forsoningen har sin pris. Kristus selv er forsoningens pris, men dagens kristenmenneske må også betale en pris. Paulus' tanke synes oss merkelig: at Israels forkastelse er «prisen» for hedningsfolkens forsoning (jfr. Rom 11, 15):

«Forsonet ulikhet»

Mange forskjeller finnes i de menneskelige tradisjoner, de liturgiske skikker, fromhet og spiritualitet, i forsamlingsstrukturer og kirkerett. Men «forsonet ulikhet» finnes bare fra det øyeblikk da forskjeller som hindrer troens enhet ryddes av veien. Her kan ikke enkelte teologer avgjøre hva som hindrer troens enhet eller ikke. Her er det nødvendig med en kirkelig fellesskapsavgjørelse. Ikke alle ulikheter kan ganske enkelt konserveres og bibeholdes.

Luther var en kritiker. Finnes det fortsatt en mulighet til å utøve kjærlighetsfylt kritikk? I kjærlighetens navn må lutheranerne si til katolikkene: Så lenge dere ikke endrer det eller det, kan vi ikke erkjenne den

uavkortede kristne tro hos dere. Og omvendt: For kjærlighetens skyld må katolikker gjøre det klart for lutheranerne hvilke endringer lutheranerne må gjøre for at katolikkene skal kunne erkjenne den hele uavkortede kristne tro hos dem. Først når en slik gjensidig tilrettevisning har funnet sted, kan ulikhetene forsones.

Men inntil målet er nådd må man prøve å nå frem til «etappemål». På veien mot en kjærlighetsfylt gjensidig tilrettevisning med det mål for øye å nå full enhet, er det ikke nødvendig å fordømme alt som man ikke fullt ut kan erkjenne. Man må være åpen for den hellige Ånd som «skal føre oss frem til hele sannheten.» (Joh. 16, 13).

Kirkens tro og liv

En erkjennelse av dåpen, en gjenopprettelse av det eukaristiske fellesskap, en gjensidig anerkjennelse av embetene, forpliktende fellesskap i vitenesbyrd og tjeneste: denne dristige målsetning er i god overensstemmelse med Det annet Vatikankonsils dekret om økumenikken, som taler om å overvinne alle «de hindringer som står i veien for det

Forsvunnet i Argentina

(NØP/KIPA) Kardinal Höffner, leder for den tyske katolske bispekonferanse, har kommet med kritikk mot forbundskansler Helmut Kohl og den tyske regjering, og etter-

fulle kirkelige fellesskap, slik at alle kristne kan samles til samme eukaristi i den ene kirkes enhet og enighet, den enhet som Kristus fra begynnelsen har gitt sin kirke, og som i følge vår tro fortsatt består uten innskrenkning i den katolske kirke, og som i følge vårt håp skal vokse ytterligere.»

Ønsket om å feire en felles eukaristi etter en gjensidig anerkjennelse av embetene, det forpliktende fellesskap i vitnesbyrd og tjeneste overfor medmennesker - alt dette viser at situasjonen er blitt radikalt forandret siden Luthers dager.

Landesbischof Heintze har talt om «en umiskjennelig situasjonsendring». Om dette uttalte kardinal Willebrands allerede i 1970 under sin tale for Det lutherske verdensforbund: «For 450 år siden trodde våre forfedre at de i det sanne evangeliets navn måtte gå atskilte veier. I dag tror og håper vi at denne skilsmisse (som ingen av partene ønsket, men bare anså seg forpliktet til å akseptere), kan overvinnes i det sanne evangeliets navn.»

I den samme uttalelse nevnte kardinal Willebrands planen om en fortsatt internasjonal luthersk-katolsk dialog som fremfor alt må rettes

lyser tiltak fra regjeringens side overfor de argentinske myndigheter. Blant de mange som er forsvunnet i Argentina, er også tyske statsborgere og andre med tysk bakgrunn. På vegne av bispekonferansen ba kardinalen om at forbundskansleren måtte kreve en forklaring fra den argentinske regjering.

inn mot nattverden. Han sa: «Ethvert resultat som fører til et større fellesskap på dette punkt vil i vesentlig grad påskynde den dag da vi sammen kan feire Jesu Kristi enhetsstiftende måltid.»

Men tross alt «forblir den katolsk-lutherske dialog henviset til 1500-tallet.» Med dét ville kardinal Willebrands ha sagt at man ikke kan komme forbi Luthers person. Meget vesentlig er det som kardinalen tilføyde: «Det er innlysende at datidens kontroverser i dag fremstår i nytt lys. Mange spørsmål som dengang stod i sentrum for motsetningene, er i dag havnet i periferien og oppfattes knapt mer som kontroversielle, f.eks. rettferdiggjørelseslæren som sådan. Det har vist seg at vidtgående misforståelser har rådet på begge hold, noe som har umuliggjort en saklig diskusjon.»

Historiske og systematisk dogmatiske lutherstudier - også av katolske forfattere - har bidratt vesentlig til situasjonsendringen. Men fortsatte omfattende historiske og systematiske studier er fremdeles nødvendige.

Likevel må det klart erkjennes at en fruktbringende og i egentlig forstand forsonende

Krigen i Tchad

Den nitten år gamle borgerkrigen i Tchad, som nå er blusset opp igjen, har fullstendig blokkert kirkens aktivitet i den nordlige delen av landet. Tchads 233.000 katolikker utgjør litt over fem prosent av befolkningen. Et

av de mest påtrengende problemer er gjenoppbygging og reparasjon, blant annet av hovedstadens domkirke, som er sterkt skadet av bombardement.

NC

situasjonsendring ikke bare er en sak for vitenskapsmenn og teologer, men også et anliggende for kirkene som sådanne.

Enda en gang vil jeg sitere kardinal Willebrands tale i Evian: «Hvem ville i dag benekte at Martin Luther var en dypt religiøs personlighet som redelig og hengivent søkte etter evangeliets budskap. Hvem kan bestride at han til tross for sine angrep mot den romersk-katolske kirke og den apostoliske stol - vi kan ikke dekke over denne sannhet - bibeholdt den katolske tro i bemerkelsesverdig grad? Ja, har ikke Det annet Vatikankonsil imøtekommet visse krav uttalt av Martin Luther, og dermed latt mange aspekter av kristen tro og kristent liv komme bedre til uttrykk?» «Luther kan for så vidt bli vår felles lærer - som Gud alltid må forbli Herre - og vårt viktigste menneskelige svar alltid må forbli absolutt tillit til og tilbedelse av Gud.»

Er det mulig for den katolske kirke å gjøre disse kardinalens ord til sine egne som kirke - i særdeleshet hva læren om rettferdiggjørelsen angår? Er det mulig for de lutherske kirker som kirkelig fellesskap og ikke bare gjennom enkelte

teologer å innrømme at enkelte - ikke alle, men mange og vesentlige - av Luthers innvendinger er blitt uaktuelle: At paven i dag ikke lenger må avvises som antikrist, at messen, slik den oppfattes og feires i dagens teologi og liturgi, ikke lenger kan stemples som avguder, at det også innenfor den katolske lydighet mot læreembetet er mulig å bevare evangeliets frihet, at det også blant katolikker finnes en forståelse av Skriften som kan danne felles utgangspunkt for troen?

Kirkelige steg i retning av forsoning og enhet forventes i dag. En klimaforandring innenfor den teologiske sakkunnskap er ikke nok. Klimaet endrer seg fra vinter til sommer - umerkelig, dag for dag. Det er nok uunngåelig at det på veien til forsoning finnes tider av klimaforbedring, respektive forverring. Men hvis man ikke sår og høster i de gode tider, da blir det hungersnød. I vår tid truer åndelig hungersnød den vestlige verden. Mange mennesker, ikke minst blant ungdommen, mister sin kristne tro. Hvordan kan uforsonede kristne bli budbærere for forsoningen? Hvordan kan splittede kirker være redskap for

fred i en verden fylt av hat? For evangeliets skyld haster det med forsoningen.

Forsoningen er Guds gave. Men som Guds gave er den fremfor alt betrodd det kirkelige fellesskap. Når man betrakter de hindringer som fortsatt eksisterer, kunne man tro at det minst tar femti år innen målet er nådd. Eller enda verre: Er det trolig at vi igjen mister det vi har vunnet og havner på nullpunktet?

Det som alt er vunnet som noe felles, må fastholdes - av innsikt må det bli liv, av teologers samtaler må det bli gjensidig, håndgripelig og forpliktende kirkelig handling. Det man sammen har nådd, må registreres, aksepteres og fastholdes av kirkeledelsene,

De lutherske kirker må erkjenne: den og den av Luthers anklager må i dag betraktes som uaktuell. Det eller det av Luthers utsagn (som på ingen måte berører hans hovedanliggende) var fra begynnelsen av beklagelig og forfeilet. Omvendt må den katolske kirke slå fast: på det eller det punkt hadde Luther ubetinget rett og ble dømt med urette.

Luthers person krever av begge parter mot og beslutsomhet. ●

Å reise med tog i Russland er noe ganske spesielt. Det er ensbetydende med å bo tett sammen og dele bagasjeplass og nistepakke og alskens personlige dufter fra velbrukte klær og tvilsomt fottøy. Man vender seg til det, og etter noen dager på reise dufter vi dessuten alle likt. Så stikker vi hodene sammen og har det herlig over våre digre krus med glovarm te. Den kullfyrte samovaren ute i korridoren sørger for varmt vann, og det trengs ettersom vognene ikke har noen oppvarming så tidlig på høsten.

Nattoget dunderer henover de enorme slettene. Ett eller annet sted krysser vi Volga som dovent flyter 300 km for hver meter den synker mot havet. Den har intet hastverk. Nord for skogene strekker taigaen seg inntil den går over i tundra og ødemark. Ett og annet hus kan vi ane farer forbi, og det tar timevis mellom hver gang toget stopper på en stasjon.

I vår kupé er vi fire kamera-

ter. Det vil si, det er nettopp det vi *ikke* er, for i Russland betyr det nemlig medlem av kommunistpartiet. Men vi er iallfall reisebrødre. Vi skjemter med at vi reiser på økumenisk klasse. Den ene er nemlig katolikk, den andre er lutheraner, og den tredje er gresk-ortodoks av jødisk opphav. Fjerdemann er visst ingen av delene. Trolig er vi uenige om det meste, men det interesserer oss ikke akkurat nå.

Vi har det til felles at vi interesserer oss for dette landet, vi beundrer de store forfatterne herfra, og vi reiser blant annet for å lære mer om den russiske kultur i bilder og toner. Her er en rikdom på slike skatter som kan måle seg med det beste i resten av Europa, og ikonene fins det ikke maken til.

Og dette folkets varme og hjertelighet er forunderlig. Man skal bare komme seg bort fra reiseselskapene og de store turisthotellene.

Vi minnes hvordan vi ble inkludert i en kirke forleden

dag. Kirken var stappfull av mennesker som sto så tett som sild i tønne i to samfulle timer. Dette var ikke likegyldige mennesker med halvhjertet tilslutning, men mennesker som gjennom bønn og kneiling bar kroppslige merker av sin tro. De var der av nødvendighet, og vi glemmer dem ikke.

Og samtidig med gudstjenesten ble det døpt 40 personer i alle aldre, fra spedbarn til gamle, ute i et sidekapell. Flere kunne man ikke rekke på én søndag, og det ble fortalt at slik gjentok det seg hver søndag. Det virker som om forholdet til Staten er brukbart. Det er ingen idealsituasjon, men det fungerer, og stadig nye kirker åpnes igjen til gudstjenestebruk.

På mange måter skilte vi oss nok ut der vi sto i alle folks påsyn fremme ved ikonostasen, skilleveggen som deler alterrommet fra kirkeskipet. Vi forsøkte å være oss selv, og vi ble respektert i all vår klossethet. Og så undrer man seg:

Forfølgelse i Sovjet

(NØP) Den russiske pinsevevn Ivan Fedotov blir systematisk trakassert i en arbeidsleir i Nord-Russland hvor han soner en dom på fem år. Hustruen har nå klaget til innenriksminister Fedorchuk og bedt om at den vilkårlige forfølgelsen av hennes mann må

opphøre, melder Keston College, - det britiske senter for forskning omkring kristne i Øst-blokken. Det var i april 1981 at Feodorov ble arrestert for tredje gang, anklaget for å ha ledet og organisert pinsevevnenes menighet i og omkring Moskva.

Hvordan ville man i min hjemlige (lutherske) menighet opplevet en flokk med russiske arbeidskoner i sorte drakter og rødblomstrede hodeplagg, humpende oppover mot alteret med dryppende talglys midt under prekenen? Og hva med de kvitskjeggede munkesom stillferdig vandrer omkring? Jeg skulle i hvert fall ha unnet dem der hjemme å høre disse russiske venner syngesin trosbekjennelse flerstemt av sine lungers fulle kraft så kirken ryster.

Og så sitter vi altså der og minnes at det følte så inderlig godt å være blant disse menneskene. Derfor virker det så meningsløst at deres frykt for en utslettende krig skal være like reell som den vi opplever i vest. Her i den økumeniske kupé med de fire reisebrødre av ulik herkomst virker det så besynderlig, mens vi drikker varm te i fordragelighet.

Ny leder for jesuittene

I løpet av høstmånedens september har både augustinerordenen, dominikanerne og jesuittene fått ny øverste ledelse.

Ikke minst valget av ny jesuittergeneral tiltrakk seg oppmerksomhet langt ut over den katolske verden. Ordenen har i dag ca. 26.000 medlemmer fordelt på hundre land og er den langt største orden innen kirken. Jesuitterordenen, - Societas Jesu - ble som kjent grunnlagt av Ignatius Loyola i 1534, ikke minst for å demme opp for protestantiske og reformatoriske strømninger i tiden.

Den øverste leder, generalen, velges på livstid og har sammen med administrasjonen - sete i Roma.

Valget i september gjaldt etterfølger av den tidligere general Pedro Arrupe som i 1981 måtte trekke seg tilbake av helbredshensyn. I to år har ordenen nå vært ledet midlertidig av den 81 år gamle Paolo Dezza, som ble utnevnt av paven.

Det hersker ingen tvil om at det i flere år har eksistert et spent forhold mellom Vatikanet og jesuitterordenen. Dette

har ikke minst kommet til uttrykk under Johannes Paul II. Det striden i første rekke har stått om, er kirkens politiske engasjement. Særlig er det jesuittenes politiske virksomhet i Latin-Amerika paven har gått i rette med. Presteskapet kan og skal - i følge paven - arbeide for sosial rettferd, men ikke personlig ta del i politiske aktiviteter. Ved åpningen av jesuittenes generalforsamling sa paven rett ut at de skulle unngå politikk og stå fast ved sitt lydighetsløfte til ham

Ved valget av Peter-Haus Kolvenbach (53 år) til ny general ser det ut til - etter pressemeldinger å dømme - at tidligere uoverensstemmelser mellom Vatikanet og ordenen nå vil bli ryddet av veien.

Peter-Hans Kolvenback er opprinnelig fra Nederland. I og med sitt lange opphold i Midt-Østen, der han gikk over til armensk ritus, har han inngående kjennskap både til religiøse og politiske forhold der - og til Øst-kirken. Han er kjent for sin språkmektighet, - snakker flytende åtte språk - og for sin evne og vilje til samarbeid. Ifølge «Newsweek» ser det ut til at han svarer til pavens ønske om en leder «med åndelig, ikke-politisk profil».

CONFERENTIA EPISCOPALIS SCANDIÆ

16 Nordisk bispekonferanse september 1983

Vatikanradioen

Møtet ble holdt i Haus Ohrbeck etter innbydelse fra Ansgarwerk i Osnabrück.

Den nye kirkeloven - Codex Juris Canonici - som trer i kraft første søndag i advent, stod i sentrum for drøftelsene. Siden den nye loven på mange områder gir de enkelte bispekonferanser spillerom for egne beslutninger, må loven tolkes og anvendes i lys av den konkrete situasjonen i de nordiske land. Professor Richard Strigl fra München og representanter for den nordiske bispekonferanses kirkerettslige kommisjon bistod biskopene i dette arbeidet.

Bispekonferansen formulerte temaet for neste års fastaksjon: «Vann - livets kilde». Aksjonen skal brukes til å skaffe rent vann til områder i den tredje verden for på denne måten å bidra til å tilfredsstille grunnleggende menneskelige behov.

Som bekjentgjort tidligere, skal det organiseres en felles-skandinavisk valfart til Roma i slutten av mars -84. Deltagerne reiser i grupper fra sine respektive land og møtes i Roma hvor minst 3 dager settes av til et felles-nordisk program som tenkes å omfatte: en felles paveaudiens, messe i St. Peter og evt. i det

sixtinske kapell, besøk i Romas hovedkirker og en dagsvalfart til Subiaco hvor den hellige Benedikt, Europas vernehelgen, levet som eneboer. Programmet for de øvrige dager overlates til de enkelte lands grupper. Koordinator for denne nordiske pilegrimsferd er lektor Kaspar Kallan, Danmark. Alle de nordiske biskoper vil være med på de felles valfartsdagene.

Massemedienes betydning for kirkens forkynnelse stiger stadig. Det kom klart frem i Biskop Verschurens rapport fra et europeisk møte i bispekonferansen for massemedier. Også i fremtiden vil den nordiske bispekonferanse vie massemediene stor oppmerksomhet, - biskop Verschuren er derfor blitt bedt om å ha mediene som sitt spesielle ansvarsområde.

Bispekonferansen behandlet flere økumeniske spørsmål, bl.a. skulle man ta stilling til den anglikansk-katolske «Final Report» og til Lima-dokumentet. I tillegg stod en rekke enkeltspørsmål på dagsordenen. Under møtet hadde biskopene også anledning til å treffe lederen i Ansgarwerk i Osnabrück. Blant de saker man tok opp, var den nordiske studieuke i Haus Ohrbeck.

Den skandinaviske sendingen på 41 m-båndet har skiftet frekvens og finnes nå på 5.985 kHz. På 31 m-båndet finnes stasjonen på 9.615 kHz og på 25 m-båndet på 11.715 kHz. Det sendes på norsk mandag, på svensk tirsdag, onsdag, torsdag og lørdag, på finsk fredag og søndag. Sendingene tar til kl. 2015 norsk tid. De siste minuttene før sending, spilles kjenningssignalet: «Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat». Sendingen tar til med melodien «Vem kan segla förutan vind» og hilsningen «Laudetur Jesus Christus» som gjentas på språket for dagens sending: «Lovet være Jesus Kristus».

Interesserte kan be om å få tilsendt programblad. Adressen er Radio Vaticana, Ufficio propaganda, 00120 Vatikanstaten (NB: ikke Italia). Bladet sendes gratis, men det er lov å gi gaver til driften! I Programbladet nr. 9/83 heter det bl.a. at det i juni ble mottatt 2.493 brev fra alle verdens kanter. Noen av brevene gjengis på sine respektive språk. Selv om vi bare kan ha begrenset glede av innholdet f.eks. i polske brev, så gir brevene samlet et konkret og imponerende inntrykk av Kirkens universalitet.

May

Om vi hadde hatt Amnesty i 1933... eller en tilsvarende organisasjon - ville Adolf Hitler da vært istand til å beholde makten, eller ville de stadige rapportene om overgrepene i tyske fengsler og konsentrasjonsleire på sikt undergravd stillingen hans og den nasjonale prestisjen så sterkt at han ville fått alvorlige problemer?

Ingen vet. Men det er en kjensgjerning at også nazistene fryktet utenverdenens dom, og at de forsøkte å hemmeligholde en god del av terroraksjonene. Selv da de første jødene ble deportert, var de engstelige for reaksjonene - men reaksjonene kom ikke, og derfor bestemte de tyske myndighetene seg for å fortsette... Verden lukket øynene og skrev om orden, arbeid og tog som kom og gikk på sekundet - mens de politiske fangene vansmektet i hemmelighet...

Adolf Hitler ville fått adskillig mer publisitet i 1983 enn i 1933. Blant de tingene han måtte ha gjort regning med, var også Amnesty-rapporter om forholdene i de tyske konsentrasjonsleirene. Om dette ville ha ødelagt maktgrunnlaget hans, vet vi ikke, men noen

direkte reklame ville han neppe ha fått.

Jimmy Carter på Amnesty-møte. Det er umulig for oss i dette velfødde, velstående, rike og trygge landet å forstå det behovet verden har for en konsekvent kamp for menneskerettighetene. Undertrykkerne ønsker stillhet, og det får de fra regjeringene i Washington.

Det var tidligere president i USA, Jimmy Carter, som ifølge nyhetstelegrammene kom med denne erklæringen på en konferanse arrangert av den amerikanske avdelingen av Amnesty International i sommer.

Jimmy Carter skalv i stemmen da han snakket om arrestasjoner, tortur og henrettelser i Asia, Afrika og Latin-Amerika... og kritiserte spesielt uviljen mot å vedta en resolusjon mot folkemord.

Traktaten mot folkemord ble opprinnelig foreslått av FN i 1948, men er aldri blitt vedtatt av Senatet i den amerikanske kongressen. Ifølge Carter er vedtaket blitt stanset av en gruppe mektige senatorer fra sørstatene.

Harde forfølgelser av Bahai-

tilhengere i Iran. Den 16. juni ble seks mannlige medlemmer av Bahai-religionen henrettet i Shiraz, og to dager senere ble ti Bahai-kvinner henrettet i samme by... I alt er 151 bahaiere blitt henrettet av de nye myndighetene i Iran etter revolusjonen i 1979.

Selv om tilhengerne av Bahai-troen vanligvis blir anklaget av de iranske myndighetene for å ha drevet spionasje, ser Amnesty ikke noen grunn til å gå god for holdbarheten i disse anklagene. Tvert imot tror organisasjonen at bahaiene i Iran blir forfulgt på grunn av sin religiøse tro, fordi de blir betraktet som kjettere av myndighetene i landet.

De bahaiene som ble henrettet i Shiraz i juni skal ifølge meldingene ha vært utsatt for et meget hardt press fra myndighetenes side for å få dem til å oppgi sin tro og akseptere den offisielle religionen i Iran, islam. Da de nektet å gjøre dette, ble de henrettet.

Antall henrettelser i Iran etter revolusjonen i februar 79 er nå i alt gått opp i over fem tusen, ifølge meldinger som er kommet inn til Amnestys internasjonale sekretariat.

Håp for fremtiden?

18

Dallas og Dynastiet
- lettere enn luft?

Det er ikke bare i Norge Dynasti og Dallas preger fjernsynsskjermer og avisdebatter. I Sveits har en gruppe mediafolk samlet seg til seminar for å finne ut hva det er som gjør slike serier så populære.

Seriene ble vurdert ut fra kunstnerisk, psykologisk og religiøst synspunkt. Kritikken gikk blant annet ut på at seriene ikke ga tid til refleksjon, og at handlingen alltid følger et bestemt mønster. Når «verden» presenteres på denne måten, blir seerne fortrolige med det systemet man stilles overfor, og man godtar det uten å merke seg de politiske forhold seriene avspeiler.

Seriene står også i klar motsetning til det kristne kjærlighetsbudet, hevdet media-eksperter. Det ble vist til at de forskjellige grupper som opptrer i seriene - fra familier til staten - er enheter som tilsynelatende bare er omgitt av fiender. Hvordan slike budskap virker på sikt, er det vanskelig å si noe sikkert om. Men det er vanskelig å tro at de fremmer positive medmenneskelige holdninger. NØP

«Tiden er ikke akkurat gunstig for profeter,» sukker Xaver

- en av personene i Johanna Schwarz' siste bok, novellesamlingen «Stifinneren».

Og «tiden» for Xaver er fremtiden for oss - et stykke ut i 90-årene.

Nå er det vel slik at «tiden» - uansett årti eller århundre - aldri har vært særlig gunstig for de ekte profeter, for sannsigere og varskuropere.

Den slags folk har det nemlig med å si nettopp det tiden ikke vil høre.

Tidens uekte profeter, idolene, har det derimot meget lettere, for de sier - eller vræler ut!

- nettopp det tiden og dens barn vil høre.

Men tilbake til Xaver, 24-årig ingeniør, som slett ikke har så høye tanker om seg selv at han regner seg som profet, men som likevel glimtvis aner «hvordan profeter opp gjennom tidene måtte ha følt det». Han opplever nemlig selv å komme i det dilemma han føler må ha vært profetenes: «Språket som de måtte bruke for å formidle sitt budskap, hørte til én virkelighet og var formet av den. Det som skulle formidles var en del av en annen virkelighet. Resultatet var nødt til å bli fragmentarisk.» Handler så novellene om profeter? At de ikke fører leseren inn i et gammeltestamentlig landskap, er allerede antydning ovenfor ved årstallet 1990. Rammen om novellene - bortsett fra én som så absolutt fortjener betegnelsen tidløs - er fremtiden, en fremtid av den art vi vanligvis forbinder med «science fiction» - et høyteknologisk telekommunikasjons-samfunn av kosmiske dimensjoner. Jorden er nærmest bare en base for ferder ut i rommet, og det som for oss her og nå er samtiden, er et tilbakelagt stadium. Så mangt og så meget er tilbakelagte stadier i novellenes avanserte nåtid . . .

Men én myte lever fremde-

Pater Finn Thorn: **Luther i mitt liv som katolikk**, hf. kr. 98,-

Pateren. En minnebok om H. Rieber-Mohn. Red. av Bjørg Jønsson, ib. kr. 110,-

H. Rieber-Mohn: **Levetid**, artikler om sykdom og død, ib. kr. 98,-

Aage Hauken: **Myten om Jesus**. Teologene som skapte Det nye testamente, hf. kr. 128,-

Dominikus. Enligt de äldsta Källorna, hf. kr. 81,-

Richard Wehner: **Jesuitorden i Norden**, ib. kr. 81,50

Hugo Enomiya-Lasalle: **Människans framtid?** ib. kr. 74,-

les i beste velgående, nemlig «myten om forskningens frihet», og den er «en av de mytene . . . man for all del ikke ville ha avlivet». Og nettopp den problemstillingen er intet fremtidsfantom, den er såre virkelig og foruroligende her og nå - i 1983.

Og nå er det på høy tid å besvare spørsmålet om novellene handler om profeter. De gjør på mange måter det. I hvert fall handler de om mennesker som føler seg kallet til å rope et varsko til sin tid. De handler om enkeltindivider som - til tross for perfekt utstyr og feilfrie oksygenmasker - får en slags åndelig pustebesvær i tidens èn-dimensjonale klima. For hva er det menneskene egentlig søker der ute i verdensrommet? Nye rikdommer de kan slåss om - nye energikilder de kan drive rovdrift på - nye valplasser for krigslyst og krigsmaskineri, et maskineri som ikke trenger «mer enn noen timer til å forvandle såvel jorden som alle de andre koloniserte planetene til helveter» . . . På ulike måter erfarer novellenes profeter at virkeligheten har flere dimensjoner enn samtiden med all sin tekniske ekspertise og sin kunnskap om kosmiske forhold regner med.

«Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men tar skade på sin sjel.» Johanna Schwarz er klok nok til ikke å sitere Skriften. Det er da også helt unødvendig å gjøre det, for de fleste menneskene i hennes noveller betrakter seg så absolutt som seierherrer overfor verden, og de har så avgjort tatt skade på sin sjel. Men skaden er det altså bare et fåtall som ser, de som går inn i profetrollen. Spott, spe, hån-sord og degradering venter dem. «Det finnes ingen annen virkelighet enn vår,» sier kapteinen på den romekspedisjonen Xaver er med på. «Vi kan trykke på en knapp og kverke et helt kontinent. Og se på beina våre - skrittlengden, mann! Kan vi ikke hoppe fra stjerne til stjerne som unger hopper fra stein til stein over en bekk? Det finnes ingen andre grenser for vår makt enn dem vi selv setter.» Og denne kapteinen og hans likesinnede som utgjør den kompakte majoritet i novellenes verden, setter ingen grenser - eller gjør de det likevel, uten å vite det? De passer til og er tilpasset sin tid, de stiller ikke spørsmål ut over det reglementerte og programmerte, de stoler blindt på sine instrumenter og holder bare *det* for

virkelig som instrumentene kan registrere. Men som Stifinneren, hovedpersonen i tittelnovellen, til slutt innser - «instrumentene kan bare registrere . . . ikke forklare.»

Det er nettopp erfaringer og forklaringer ut over instrumentenes programmerte sfære Stifinneren, Xaver og enkelte andre gjør, erfaringer om hva mennesket har gjort og ikke har gjort med sine muligheter. Et sendebud fra Herren selv slår uten omsvøp fast: «Ja og nei lot han dere råde over. Og dere valgte nei.» I siste instans dreier det seg om opplevelse av den Gud en smilende Jurij Gagarin rapporterte ikke å ha funnet ute i verdensrommet. Det er derfor i særdeles grad meningsfylt - og forhåpningsfullt - at det nettopp blir Stifinneren, romveteranen som har reist mest og lengst, som opplever møtet med det guddommelige, og at møtestedet er et høyst hjemlig, jordisk landskap.

Dette lyder svært så kristent, men her er ingen påtrengende forkynnelse. Og «Stifinneren» er ingen from bok i den gjengse oppfatning som gjør «from» til noe livsfjernt, anemisk og gravalvorlig. Den er høyst livsnær og engasjerende, - med både poesi og galgenhumor!

Filippinene

Etter drapet på opposisjonslederen Benigno Aquino i august er det økende protest mot Marcos-diktaturet. Den demokratiske opposisjonen i landet ser i kardinal Sin den person som i størst grad har en viss innflytelse på dagens makthavere.

Den katolske kirke på Filippinene omfatter 85 % av befolkningen. På spørsmål om kirkens politiske engasjement svarte kirkelederen at presetenes oppgave er først og fremst å utbre troen. Denne oppgaven kan likevel ikke bare dekkes ved prekener. Det

må også handling til. Det kan dreie seg om humanitær hjelp til fattige og mennesker i nød, og ikke som regjeringen hevder om politisk venstreorientert virksomhet. Han betonte videre at kirken må forbli upartisk i politiske spørsmål. NØP

20

Men den er from i den forstand at den beretter om mennesker som kan bøye kne for noe annet enn tidens guder, den handler om «hiine Enkelte» for å låne fra Kierkegaard som ikke har bragt all hjertets og sinnets uro og alle ubesvarte spørsmål til taushet. De lytter innover i seg selv - og ikke bare til instrumentenes signaler, de vil - i novellenes ordlyd - ikke «ha» for å herske over og utnytte, men de vil «vite» i betydningen vinne innsikt i livets egentlige dybder og sammenhenger.

En av novellene faller utenom science fiction rammen. I «Vil du gi meg noen år» dikter troens fantasi videre på evangeliens sparsomme opplysninger slik den har gjort det ned gjennom tidene i legender og historier. Johanna Schwarz lar fantasien gripe fatt i Jairos datter - resultatet er både overraskende og vakkert. Kan man håpe på flere «legender»?

Det er modig og fortjenstfullt av Johanna Schwarz å gi seg i kast med det stoff og den form vi møter i «Stifinneren». Modig har hun jo alltid vært, hun har alltid sagt klart fra - i liv og dikt - tatt standpunkt. Også denne gangen gjør hun det, men det betyr ikke at novellene er skråsikre partsinn-

legg eller at de gir entydige svar på alle spørsmål de reiser.

Med denne boken stiller hun seg bevisst inn i en tradisjon som vet å utnytte både science fiction og «det fantastiske» til noe annet og meget mer enn skrekk- og grublandet underholdning: de kan brukes i erkjennelsens og selverkjennelsens tjeneste. Veiviseren her er vel C.S. Lewis som gjør menneskets ferd til en fantasiverden til en reise inn i det selv. Slektskapet med Lewis underslås ikke - «Til Aslan» lyder bokens dedikasjon, og Aslan vil være kjent for alle dem som har opplevet den lykke å bli ledet av Lewis til hans fantasiverden Narnia. Aslan er en Kristusskikkelse i løveham - nei, det er ikke det minste anstøtelig! Der Aslan setter sine poter, smelter isen - i bokstavelig og i overført betydning...

Xaver, Stifinneren og de andre «profeter» i Johanna Schwarz' noveller står, som Aslan, overfor uforstand, kulde og frosne hjerter. Novellen «Ropet fra det nye Eden» som handler om en liten koloni troende, som har utvandret til en marginal eksistens på en ugjestmild planet, kan leses som en allegori over troens hårde kår i en verden

av iskald likegyldighet. Flere av novellene kan passe inn i dette mønsteret, men det er bare én av de mange måtene å lese dem på.

Og lese dem bør man!

Johanna Schwarz
Stifinneren
Aschehoug 1983

Bønneuken -84

Opplegget for den internasjonale bønneuken for kristen enhet, som feires av kristne verden over i januar måned, er nå gjort ferdig, melder NØP. Årets motto blir «Kallet til enhet ved Jesu Kristi kors». I opplegget for bønneuken er det spesielt tatt med et internasjonalt perspektiv - det kommer til uttrykk ved et rikt innslag av bønner fra ulike kanter av verden. Tekstforslagene og bønnene utarbeides av en felleskomite med representanter fra Kirkenes Verdensråd og den romersk katolske kirke ved Enhetssekretariatet i Roma.

*Apropos bønneuken:
forslag fra «hjemmefronten»*

I fjorårets bønneuke - ved en høymesse i St. Dominikus i Oslo - holdt pater Albert Raulin

Økumenisk romslighet

I en artikkel i *Vårt Land* skriver Per Lønning at Alsace - Elsass - aldri har vært noen fasttømret politisk enhet. Lønning er for tiden tilknyttet «Institutt for økumenisk forskning», som Det lutherske verdensforbund for 20 år siden valgte å legge til Strassbourg.

Tilknytningen til Frankrike har ført til en relativ styrkning av katolisismen, sier Lønning. I Elsass som helhet, utgjør katolikkene åtti prosent. Men økumenisk romslighet har hundreårig hevd og slår ut i flammende

hjerterlighet. Mange kirker benyttes både av katolikker og protestanter og det vanlige er at også alteret er felles. Men det finnes unntak: bl.a. i en kirke hvor alteret blir trillet ut og inn på skinner i kirkegulvet!.

21

en preken der han foreslo en litt ny vri i forbindelse med feiringen av våre bønne-uker. Forslagene var inspirert av en av dagens tekstlesninger, en beretning hentet fra Nehemjas bok:

«Den beretter om gjenoppbyggingen av Jerusalem etter det lange fangenskapet i Babylon. En del jøder er kommet hjem og begynner forfra under store vanskeligheter. Alt må bygges opp igjen: bymurene, templet, samfunnet. Ikke minst skal Moseloven på ny settes ut i livet med sine moralske, juridiske og liturgiske forskrifter. Det var *der* det gjaldt å begynne, for loven var den klippe Israel var bygget på.

Hva gjorde så folkets ledere? De sammenkalte alle israelitter, store og små, alle som var i

stand til å forstå hva som ble lest. Man valgte en åpen plass, rummelig nok til å samle alle. Og folket ba presten Esra ta frem Moseloven og lese den opp. En lang og krevende oppgave, presten leste fra tidlig om morgenen til midt på dagen, og folket lyttet intenst.

Da Esta var ferdig, sa han: «Gå hjem, spis festkost og drikk søt vin. Send noe av det dere spiser og drikker til dem som ingen dekker bord for. Denne dagen er jo viet Herren. La gleden i Herren være deres styrke!» . . .

Jerusalems ødeleggelse, templets nedrivning, landflyktigheten hadde röknet ved folkets samhørighet. De som kom tilbake, hadde stort sett tapt sin felles arv. Den eneste løsning var å gjenreise folket på det grunnlag som holdt: Mose-

loven. Derfor var det viktig å samle hele folket og understreke dets enhet ved å lese hele lovboken. Den gamle pakt ble på en måte gjenopprettet ved denne lesning. Slik gjorde Esra og Nehemja et stort verk - i den *gamle* pakts tjeneste. Det var problemet den gang.

Vi står overfor en lignende oppgave, denne gang i den *nye* pakts tjeneste. Kristenheten er splittet, har vært det i århundrer. Kirken er hjemsoekt av store prøvelser. I likhet med Israel på Esras tid er den truet både av ytre fiender og av indre splittelser. Det gjelder å stå samlet, men hvordan gjenopprette den enhet som Kristus har villet og bedt for?

Skal vi gjøre som Esra og gå tilbake til Moseloven? Nei, den gamle pakt er forbi. Men har

«Tandem-kirke»!

Nylig ble en «tandem-kirke» ferdigbygd og innviet i Aberdeen, Skottland. St. Columbas kirke skal inneholde både den lokale menighet, som tilhører «Church of Scotland», og en

romersk-katolsk menighet. Kirken er den eneste i sitt slag i Skottland og skal tjene en voksende befolkning i oljebyen Aberdeen.

NØP

22

vi da noen beåndede tekster i det nye testamente som vi kunne høre samlet for å finne en felles vei å gå, vi som kaller oss kristne? Jo, vi har det, hovedsakelig to tekster. Ved begynnelsen av Jesu offentlige virke møter vi bergprekenen. Ikke en lovsamling i likhet med Moseloven, men en klar fremstilling av hva kjærlighetsbudet innebærer: Elsk din Gud av hele ditt hjerte, og din neste som deg selv.

Og så ved slutten av Jesu liv, dagen før hans død, mottar vi hans åndelige testament, hans avskjedstale til apostlene, en sammenhengende kommentar til det samme kjærlighetsbudet, men i dets nye versjon: Elsk hverandre slik som jeg, Jesus, har elsket dere.

I vår kirke leser vi hvert år Jesu avskjedstale i dens helhet skjærtorsdag aften, det har enorm betydning for feiringen av dagen. Men idag er vi ikke i den stille uke, men i bønneuken for de kristnes enhet. Og derfor har Esra og Nehemja gitt meg en tanke som jeg leverer videre.

Jeg foreslår at vi neste år, første dag i bønneuken, innkaller hele folket, fra alle kirkesamfunn, på et sted hvor de kan rummes og simpelthen leser opp for dem hele bergpre-

kenen i Jesu navn. Og så - som i Nehemjas bok - gå hjem, helst hos hverandre, spise festkost - helst ikke bare kaffe og wienerbrød! - drikk søt vin, med eller uten alkohol så alle føler seg velkomne, og naturligvis sende mat og drikk til dem som ingen dekker bord for, og oppleve - ja, oppleve at

GLEDEN I HERREN
ER VÅR STYRKE!

Og så, på siste dag i bønneuken, ville vi gjenta eksperimentet - etter i ukens løp å ha fordypet oss i hva det vil si at Kristus har elsket oss inntil døden. Da ville vi lytte til den andre grunnleggende tekst, også den i dens helhet, nemlig Jesu åndelige testament i Johannes-evangeliet. Om vi gjorde dette alvorlig, lurer jeg på hvor lenge vi kunne feire slike bønneuker uten til slutt - siste kvelden - å MÅTTE dele det samme sakramentale brød og drikk av den ene kalk? For folkets enhet ville være gjenoppbygget!

Knut W. Ruyter

- et tankekors

Den 9. mai i år ble søster Agnes Mary Mansour, R.S.M., forelagt et ultimatum direkte fra Paven: oppgi din stilling som sosialsjef i staten Michigan (USA) eller bli utstøtt av din kongregasjon (*Sisters of Mercy*). Søster Mansour valgte å be om dispensasjon fra sine ordensløfter.

Denne saken er svært tragisk, for sr. Mansour i særdeleshet, men likefullt for hele den romersk-katolske kirke. I de siste tiår har det skjedd en rivende utvikling i ordenslivet. Mange ordensfolk og prester har engasjert seg sterkt i sosial og politisk virksomhet.

Det kinkige spørsmål, kirkelig sett, dreier seg ikke om generell politisk og sosial aktivitet, men om prester og ordensfolk som aksepterer politiske tillitsverv, både i valgte og oppnevnte stillinger.

Hva skjedde med søster Mansour?

Søster Mansours valg, tatt med «dyp beklagelse», om å søke dispensasjon, kom etter mange måneders spenning og nytteløse meningsutvekslinger mellom henne selv og *the Sisters of Mercy*, erkebiskop Szoka av Detroit, abortmotstandere og Vatikanet. Før hun fikk stillin-

SAKEN OM SR. MANSOUR

23

«Fra begynnelsen av . . . har jeg handlet i god tro ved å søke de nødvendige tillatelser. . . . Jeg har prøvd å være trofast mot lydighetsløftet ved alvorlig å konferere med min kongregasjon og andre. . . . Jeg tror på en lydighetstradisjon som er mer utviklet . . . siden Det Annet Vatikan-konsil, en lydighet som er basert på gjensidig dialog og åpenhet for å

søke sannheten. . . . Direktivet som jeg mottok . . . var ikke et resultat av en dialogisk, objektiv prosess, men av en ensidig framgangsmåte som hverken gav meg eller mine ordensforstandere noen sjanse til å legge fram vår sak på en skikkelig måte.»

- Sr. Agnes M. Mansour, R.S.M.
i uttalelse til pressen, 11. mai 1983.

gen som sosialsjef i desember 1982, hadde hennes overordnede fått klarsignal av erkebiskop Szoka, men i de følgende uker gikk abortmotstandere voldsomt til angrep på erkebiskopen og sr. Mansour med landsomfattende reklame-kampanjer og trusler om boikott. Den 23. februar (1938) gjorde erkebiskopen helomvending og meldte plutselig at han var imot hennes ansettelse, og krevet at hun skulle ta avskjed fra sin stilling. Forskjellige forsøk på å megle forble fruktesløse, og da Vatikanet grep inn, møtte saken sitt foreløpige endelig.

Noen reaksjoner

For noen, spesielt kvinner i kirken, er denne saken bare et nytt tilfelle av den autoritære styring i et mannsdominert kirkebyråkrati. Andre ser saken som en nødvendig innstramming for å klargjøre søstrenes rolle og for å sikre kirkens autoritet mot dem som avviker fra den offisielle posisjon i forhold til abort, fødselsregulering og andre moralske områder. For atter andre er det en helt privat sak i rekken av mange andre familiære uoverensstemmelser og kamper i kirken etter konsilet.

Hva gjelder denne saken egentlig?

Alle disse reaksjonene er forståelige, men de er utilstrekkelige i tolkningen av sr. Mansours sak, fordi de alle er basert på misforståelser av fakta, og fordi de overser konsekvensene av saken. Jeg må si meg enig med sr. Madonna Kolbenschlag, R.S.M., som i en artikkel i *Commonweal* (17. juni 1983) hevdet at det saken egentlig dreier seg om, og som bør bekymre oss, er følgende: a) kirken kan ikke forkynne respekt for menneskelig verdighet uten å gå foran med et godt eksempel i sine egne interne framgangsmåter; b) søster Mansours tvungne atskillelse fra hennes kommunitet har alvorlige følger for alle ordensfolk og prester som nå arbeider i offentlige stillinger på alle nivåer, fra bydelsutvalg til regjering; c) resultatet av denne striden vil muligens forandre strukturen i kvinnelige ordenssamfunn i kirken; d) hendelsene i Detroit og Vatikanet truer velordnede ordenssamfunns tradisjonelle autonomi og deres forstanderes legitime autoritet; e) Sr. Mansours sak er også et åpenbart brudd på rettfærdig saksbehandling. For å begripe

Frimerke

- med fransiskanermonne

I det lille mellom-amerikanske landet Honduras har en eneste kvinne fått bildet sitt på et frimerke. Det er fransiskanermonnen Maria Rosa, leder for SOS-barnebyene i landet. I Honduras er 40% av alle barn hjem-

løse. Maria Rosa var selv et av de barna en gang. Hun vet hvordan de har det, og hun har hendene fulle med å ta seg av - være mor for - en hel liten verden . . .

Maria Rosa har fått store områder av staten og rydder jorden blant annet med hjelp av en bulldozer som hun har fått fra SOS-Norge. SOS-posten

hvor komplisert denne saken er, er det nødvendig å se litt nærmere på noen av de mange aspekter som er flettet inn i hverandre. (Det følgende bygger hovedsakelig på sr. Kolbenschlags framstilling.)

Abort

For mange er denne saken bare et enkelt spørsmål om hvorvidt sr. Mansour stilte seg offentlig imot kirkens moral-lære. Men så enkelt er det ikke. For det første har hun vært ubøyelig i sin personlige motstand mot abort. Hun har også sagt at så lenge aborter forblir lovlig, nekter hun å støtte forslag om nedskjæring av offentlige midler for å betale aborter for fattige kvinner som kvalifiserer under *Medicaid* (ca. 5,7 millioner dollar pr. år). Disse midler forvaltes av sosialdepartementet i Michigan, som sr. Mansour ble oppnevnt til sjef for. Hennes synspunkter var kjent lenge før hun fikk stillingen. Mange andre katolske politikere og tillitsmenn forsvarer lignende standpunkter uten at det har ført til kirkelige sanksjoner. Hennes forgjenger som sosialsjef i Michigan var en katolsk lekmann, men han ble ikke irettesatt av sin biskop. Det er heller ikke

guvernør Mario Cuomo (New York) blitt eller mange andre katolske tjenestemenn i stater som fortsetter å betale *Medicaid* for aborter.

For det annet er de moralske sider ved abortsaken svært kompliserte, på samme måte som den etiske vurdering av krig og fred er problematisk. I det hyrdebrevet de amerikanske biskoper nylig offentliggjorde, er det påfallende at biskopene godtar ulike etiske synspunkter og forventer at katolikker ikke kan være enige om alle spesielle og konkrete etiske valg. Det er vanskelig å forstå hvorfor denne toleranse bare skal anvendes på vurderingen av atomkrig, men ikke på abort, sterilisering, prevensjon og andre saker vedrørende seksualmoral. Her hersker det visst en dobbelt norm. På hele det seksuelle område blir kirken svært så spesifikk og konkret, helt ned i minste detalj. Men til og med på dette område argumenterer noen moralteologer at unntak fra regelen om ikke å bruke vold, må kunne tillates i konfliktsituasjoner. Utifra dette er det vel også rimelig å hevde at uenighet må kunne tolereres og respekteres blant fornuftige og troende katolikker, når det gjelder visse konkrete politiske

Paven mot diskriminering

Pave Johannes Paul II ordla seg usedvanlig skarpt da han nylig kom med en kraftig for-dømmelse av den diskriminering som gjør seg gjeldende i arbeidslivet mot kvinner rundt om i verden. Han forsvarte samtidig sterkt de rettigheter etniske minoriteter, ungdom og funksjonshemmede har til arbeid på lik linje med andre.

AFTENPOSTEN

Samarbeid om utviklingshjelp

Katolske nonner og protestantiske legfolk arbeider sammen i forebyggende helsearbeid i en jordbrukslandsby i Øvre Egypt. At forskjellige kirkesamfunn hjelper hverandre i forbindelse med utviklingsprosjekter er ingen nyhet i Egypt. Men dette er likevel første gang et prosjekt er uttenkt, administrert og finansiert i fellesskap mellom to kirker. NØP

Fortsatt hjelp til Polen

En tysk kvinneorganisasjon, «Die Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands» har satt i gang en hjelpeaksjon for polske mødre og familier med spedbarn. Tusenvis av standardpakker med klær og medisiner blir sendt avgårde.

KNA

avgjørelser, som å stille midler til disposisjon for fattige kvinner som søker abort. Men hunden ligger nok ikke begravet her, for lekfolk blir det ikke sanksjonert mot. Er sakens kjerne den at en søster har forsvart denne oppfatning i kraft av sin innflytelsesrike stilling som sosialsjef?

Søster - en lek kvinne eller?

Slik kan det i hvert fall fortone seg hvis man betrakter den beskjed som ble gitt sr. Mansour av den pavelige delegat, biskop A. Bevilacqua (Brooklyn, New York). Han ga uttrykk for at det var hennes «kirkelige identitet» som søster som krevde at hun måtte holde seg strengt til kirkelig lære. De samme krav blir ikke håndhevet overfor lekfolk i lignende situasjoner, innrømmet han.

Den pavelige oppfatning sammenfaller med et populært syn på medlemmer i ordenssamfunn. Både katolikker og ikke-katolikker har en tendens til å anse ordensfolk for å tilhøre en annen stand enn lekfolket. (Kanskje er det nokså naturlig siden mange mannlige ordensfolk tilhører pretestanden.) Men det bygger på en misforståelse. Søstre er ikke

en slags quasi-prester. De er lekfolk på linje med andre lekfolk. Det framgår tydelig av den dogmatiske konstitusjon om Kirken (*Lumen Gentium*, n. 43) og den nylig offentliggjorte kirkerett. I fornyelsen av ordenslivet etter Det Annet Vatikan-konsil har det derfor vært et bevisst forsøk på å av-klerikalisere ordenssamfunn. Det har også gitt mange av dem et helt nytt ansikt utad. Særlig søstre har tatt på seg oppgaver utenfor formelle kirkelige institusjoner for å fremme menneskelig utvikling i verden. Søstrene har gjennomgått en rivende utvikling på dette området, særlig på hele det amerikanske kontinent. Og det er ikke vanskelig å finne støtte for slik sosial (og politisk) virksomhet i følge kirkens offisielle sosiallære.

En søster som er «state senator» i Rhode Island (USA), uttalte nylig: «Selv om jeg ikke alltid kan bruke evangeliets språk når jeg slår til lyd mot syndige og undertrykkende sturkturer i fylkesstyret eller i komité-møter . . . bringer jeg ikke desto mindre kirkens lære inn i det praktiske politiske liv . . .» I et brev om evangelisering uttrykker *Maryknoll-søstrene* i Nicaragua det slik: «Vi har plikt til forkynde

alle menneskers slektskap i Kristus og fordømme alt som frarøver mennesker deres rettmessige krav på verdighet, likhet, fordeling av godene og vennskap. Av den grunn kan vi ikke sitte med våre armer i kors i våre konventer, som noen sier vi bør. Vår rolle er å være med folket i deres kamp for å oppnå et liv i verdighet og rettferdighet.» En slik rolle går ofte på livet løs. Vi minnes de tre Maryknoll-søstre og en kvinnelig lek misjonær som ble drept i El Salvador på grunn av sin innsats for de fattige.

Politisk virksomhet - en del av kirkens misjon

Det skal likevel ikke legges skjul på at politisk virksomhet av og til kan føre til vanskelige konflikter og samvittighetskvaler, men kanskje ikke verre enn dem man møter på et universitet eller et sykehus eller endog på et bispedømmekontor. Ordensfolk er klar over disse vanskeligheter og innser at det kan oppstå rollekonflikter og at noen stillinger forblir uforenlige med et ordenscall (f.eks. aktor i en mordsak). Noen søstre og kirkejurister har for eksempel foreslått at ordensfolk bør be om permi-

sjon fra sine ordensløfter, mens de innehar høye offentlige stillinger. Sr. Mansour ba om og ble gitt en slik permisjon fra sin kongregasjon i april, men den ble nektet innvilget av Vatikanet. Til tross for dette føler de fleste at det virkelige dilemma er å bestemme hva som i en gitt situasjon er mest tjenlig for å fremme Evangeliets budskap: om det er bedre å stå utenfor eller arbeide innenfor det politiske system for å være med på å skape en rettferdig sosial orden. Sr. Mansour følte at hun kunne gjøre mer for å bedre de fattiges kår om hun var innenfor systemet enn om hun var utenfor.

Ordenslivet

Denne forståelse av ordenslivet kan nok virke både ny og overraskende på mange. I kirken er det blitt et problem som ikke uten videre kan eller bør oversees. Er søstrene en gruppe lekfolk som har viet seg til et spesielt liv og slått seg sammen i forskjellige kommuniteter for å leve et slikt liv i følge deres grunnleggers intensjon og inspirasjon, eller er det et «elitekorps» innen kirken, knyttet til hierarkiet på en

Biskop Gran om den nye kirkelov

(KNA) Biskop John Willem Gran sier i et interju med «Kirchenbote» - bispedømmet

helt spesiell måte? Pavelige skriv gir tydelig uttrykk for at de anser ordensfolk for å tilhøre en høyere stand, skilt fra lekfolket og med absolutt lydige overfor hierarkiet, og hvis evangeliske vitnesbyrd hovedsakelig er begrenset til å leve i henhold til klosterløftene (se hertil pavens siste brev til de nordamerikanske biskoper av 24. juni 1983 om ordenslivets vesenselementer). Mange ordensfolk, særlig søstre, ser sitt ordenscall og sin oppgave ganske annerledes, ofte i tråd med og som et svar på andre biskopelige hyrdebrev og kirkelige dokumenter. For eksempel er følgende sitat fra bispesynoden i Roma i 1971 ofte blitt benyttet som en programerklæring: «Virksomhet på vegne av rettferdighet og deltakelse i omformingen av verden ser for oss ut til å være en grunnleggende dimensjon av forkynnelsen av Evangeliet, eller, med andre ord, av Kirkens misjon for forløsningen av den menneskelige rase og dens frigjøring fra enhver undertrykkende situasjon.»

Det kinkige problem, kirkelig sett, er ikke om ordensfolk og prester skal gjøre en innsats for rettferdighet i verden, men om de kan utføre det i politiske og offentlige stillinger.

Osnabrücks avis - at den frihet og selvråderett den nye kirkelov uttrykkelig gir de enkelte bispekonferanser, er av særlig stor betydning for Kirken i de nordiske land fordi det gjør det lettere for Kirken å tilpasse seg diasporasituasjonen.

Hva sier den kirkelige lov?

I følge kirkeretten av 1917 forbys prester og ordensfolk å søke eller anta offentlige stillinger uten kirkelig godkjenning, enten fra biskopen eller Den hellige stol, avhengig av sak. Siden den gang er tillatelse blitt gitt under spesielle omstendigheter og under visse betingelser. I det reviderte utkast til den nye kirkerett (1980), så det ut til at restriksjonene ville tillempes slik at de ville gjelde både valgte og oppnevnte stillinger, så lenge det ble søkt tillatelse fra biskopen. Da den nye kirkerett som vil tre i kraft fra og med 1. søndag i advent i år, ble offentliggjort i januar 1983 - var en helt ny paragraf blitt innført istedenfor den som først sto i utkastet. Kanon 285, par. 3 forbyr alle geistlige (og alle ordensfolk, spesifisert senere i kodeksen) å akseptere offentlige stillinger som medfører deltakelse i utøvelsen av den sivile makt. Punktum. Ingen bisetning om tillatelse eller unntak er tatt med. Noen kirkejurister er av den mening at denne nye paragraf er et direkte resultat av pavens personlige redigering.

Likevel virker dette kategoriske forbud uten videre inkonsekvent og fullstendig

Nordiske biskopers syn på «Bot og forsoning»

«Vi nordiske biskoper ønsker at bot og skriftemål må forkynnes som en gave fra en kjærlig Gud.» fremholder biskopen av Helsinki, Paul Verschuren, som representerer den nordiske bispekonferanse ved bispesynoden i Roma.

I et interju med «Kirchenbote» sier biskopen at han under synoden særlig vil arbeide for at botspraksis og omvendelse må sees som en integrert del av selve troslivet, ikke bare som en del av skriftemålet. Kirken selv har sine «uforsoned» forhold.

Det økumeniske aspekt ved skriftemålet er særdeles viktig, for dersom lutheranerne i

fremtiden skulle godkjenne et tredje sakrament, vil det høyst sannsynlig bli skriftemålet. Det er derfor viktig ikke å henge seg opp i ytre detaljer, men heller fremheve det vesentlige aspekt: det at vi alle er skyldige.

KNA

27

uforståelig for oss som har fulgt pave Wojtylas egen politiske kamp i Polen og hans støtte av fagforeningen *Solidarnitet*, samt hans ubøyelige forsvaret for menneskerettighetene rundt omkring i verden. I en tale til 40 000 indianere ved Oaxaca (1979) sa han blant annet at han ønsker å være de stemmeløses stemme: «Dere har rett til å bli respektert og ikke frastjålet det lille dere har . . . Dere har rett til å kaste av dere undertrykkelsens tunge år.» Sett fra sidelinjen ser det ut til at han bevisst bruker sin enorme innflytelse i det verdensomspennende politiske liv. I prinsippet er det vanskelig å se at pavens engasjement for Polen eller for de lutfattige indianere i Oaxaca er annerledes enn den sosiale - og nødvendigvis politiske - virksomhet som drives av tusenvis av prester og ordensfolk rundt omkring i verden. I Mellom- og Sør-Amerika er endog Kirken ofte det siste bolverk mot hensynsløse overgrep fra militærjuntaer. Et illustrerende eksempel på dette; da det endelig og med full støtte av den romersk-katolske kirke, lyktes å styrte det tyranniske Somoza-regimet i Nicaragua, ble tre prester utnevnt til forskjellige regjeringsposisjoner

for å hjelpe til med å bygge opp landet igjen. Nestekjærlighet og politikk går ofte hånd i hånd. Selv om situasjonen er ganske annerledes i USA, forstår sr. Mansour - og mange ordensfolk og prester - sin oppgave på lignende måte. Ved å akseptere politiske til-litsverv ønsker de å gå Evangeliets ærend som er å forsvare og fremme rettighetene til samfunnets utstøtte, de fattige og syke.

Det er med bange anelser mange ordensfolk og prester ser framtiden i møte. Sr. Mansour vil kanskje bli den første av mange. Hvis kanon 285 håndheves på strengeste måte, vil et stort antall meget begavede og verdige menn og kvinner bli stilt overfor en forferdelig ansvarskonflikt. Sr. Kolbenschlag frykter at «amerikanske kvinnelige kongregasjoner vil måtte være vitne til en jevn, tvungen fratredelse av noen av sine beste og mest nidkjære medlemmer.»

Rettferdig saksbehandling

Det er opplagt at det kan - og bør - herske forskjellige oppfatninger om Sr. Mansours engasjement som sosialsjef. Men det er én side ved saken som bør alarmere alle, og som

ikke er komplisert i det hele tatt: det graverende brudd på rettferdig saksbehandling.

Det må være helt klart at konflikten ikke på noen måte ble provosert fram av sr. Mansour. Hennes kongregasjon innhentet tillatelse hos erkebiskop Szoka før hun aksepterte stillingen (slik det skal gjøres ifølge kirkeretten), og han uttrykte seg positivt i den forbindelse og støttet sr. Mansour «så lenge hun gjør det klart at hun er imot abort». Han sa videre at Kirken ikke kan vente at hun skal kunne «kontrollere statens lover . . . Medicaid-midler er en lovfestet sak». Hennes oppgave er helt i tråd med hennes kongregasjons omsorg for syke og fattige, uttalte erkebiskopen dengang.

Da han noen uker senere foretok en plutselig helomvendning i saken, ble søsterens rettigheter uten videre satt til side. At tillatelsen ble trukket tilbake under enormt press fra abortmotstandere, bare understreker hvor viktig det er å holde fast ved rettferdig saksbehandling. Sr. Mansour fikk aldri sjansen til å forsvare sin sak for erkebiskopen eller andre kirkelige embedsmenn. Hennes kongregasjon prøvde å forhandle med erkebiske-

Julegavesalg på St. Sunniva Skole, Akersveien 4

Fredag 25. nov. kl. 11.00—18.00

Lørdag 26. nov. kl. 10.00—17.00

Søndag 27. nov. kl. 13.00—18.00

Stort lotteri - Kakeletteri - Tombola - Åresalg - Handarbeider - Julepynt m.m. selges.

Morsomme og pene gaver til hele familien.

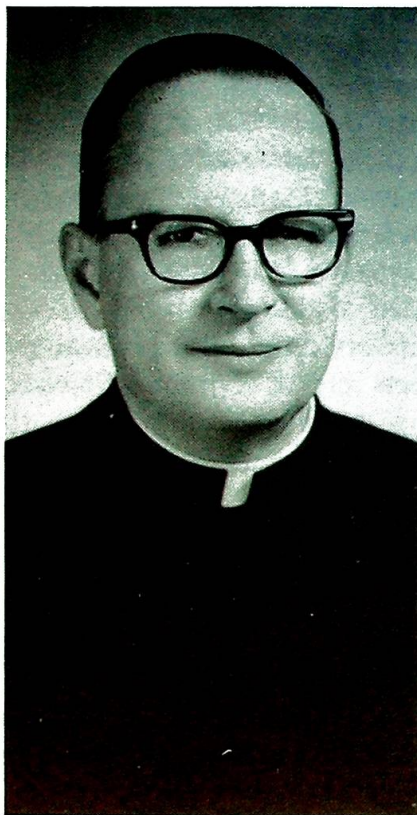
Kafeteriaen åpner kl. 12.00 søndag.

Deilige hjemmebakte kaker selges.

VELKOMMEN

28

dømmet, men uten resultater. Dens autoritet ble simpelthen tilsidesatt. Den hellige kongregasjon for ordensfolk og sekularinstitutter (i Vatikanet) tok sin beslutning uten engang å innhente en rapport fra *The Sisters of Mercy*. En måned etter at erkebiskopen hadde forandret mening mottok sr. Theresa Kane, den øverste leder for alle *Mercy*-søstrene i USA, et brev fra den apostoliske delegat, erkebiskop Pio Laghi, hvor Den hellige kongregasjon for ordensfolk og sekularinstitutter befalte henne å kreve sr. Mansours avskjed fra stillingen. *The Sisters of Mercy* anket saken og ga uttrykk for sitt syn og sine krav i seks utførlige punkter. Vatikanet valgte å overse denne henvendelse og gikk til det skritt å disiplinere sr. Mansour uten engang å informere hennes overordnede. Så ble sr. Mansour innkalt til et møte med den pavelige representant - uten å bli informert om sin rett til å anke og til å ha noen kirkerettskyndige tilstede som kunne ha gitt henne verdifulle råd. I stedet ble sr. Mansour gitt én time til å bestemme seg for hvordan hun best kunne ære et kall og en livsoppgave som hun hadde gitt tredve år av sitt liv til. En time!

Erkebiskop Szoka av Deitroit gav klarsignal til at sr. Mansour kunne tiltre som sosialsjef i staten Michigan, men gjorde etter noen måneder «kuvending», gikk mot ansettelsen og krevet at hun skulle si opp sin stilling.

Det hele er skammelig. Blind lydighet ble krevd uten hensyn til de rettigheter *alle troende* har. Det hensetter en i en kirke bygget på den velkjente monarkiske autoritetsmodell, som en hadde inntrykk av var passé etter konsilet for tjue år siden. I hvert fall må det kunne påpekes at framgangsmåten i denne saken bryter med minst to betydningsfulle prinsipper i kirken: for det første, alle ordenssamfunn har nytt godt av et (relativt) selvstyre i måten de valgte å leve og arbeide på i følge deres grunnleggers inspirasjon. For det annet inneholder den nye kirkerett grunnleggende rettigheter for *alle* katolikker (kan. 208-223) - blant annet rett til skikkelig saksbehandling. Er disse høytflyvende ord om rettigheter da bare tomme fraser?

For at denne saken ikke skal få tragiske proporsjoner er det å håpe at det vil åpnes for dialog og meningsutveksling mellom de kirkelige autoriteter og ordenssamfunnene. Etter paven's brev til de nordamerikanske biskoper om ordenslivet (som sikkert ble foranlediget av Mansour saken), formodes det at pave Johannes Paul II er i ferd med å forfatte et dokument om ordenslivet. ●

9. *Laterankirkens vigselfest.*
Esek. 47, 1-2.8-9.12. el. 1. Kor. 3, 9c-11.16-17. Joh. 2, 13-22.
10. Leo den store, pave og kirkelærer. Visd. 7, 22-8, 1. Lk. 17, 20-25.
11. Martin av Tours, biskop. Visd. 13, 1-9. Lk. 17, 26-37.
12. Josafat, biskop og martyr. Visd. 18, 14-16; 19, 6-9. Lk. 18, 1-8.

Litteratur

Broder Lorens
Att leva i Guds närvaro
Karmeliterna Tågarp/Glumsløv
1983

Som nr 13 i den svenske Karmelserien finner vi en bok på vel 100 sider om og av Broder Lorens, en legbror som levde i et karmelittkloster i Paris fra 1640 til sin død i 1691. Allerede et år senere utgav Joseph de Beaufort en del av hans skrifter og skrev selv en lovtale over Lorens og en beskrivelse av hans levemåte. Videre gjengav han en samtale mellom de to. Abbé de Beaufort var generalvikar for en kardinal og en trofast venn av Broder Lorens. Det er dette materialet som nå foreligger på svensk, oversatt av Anders Arbolelius, som også har skrevet en innledning hvor han redegjør for legbrorens livsløp og presenterer teksten.

Det skrevne materialet som Broder Lorens etterlot seg, utgjør mindre enn halve boken. Det er begrenset til noen «Maksimer for det åndelige liv» samt noen brev. Hans budskap er enkelt. Han legger tyngdepunktet på én ting: Guds nærvær. I dette følger han den karmelittiske tradisjon. Han mener at hele det

kristne liv kan sammenfattes i dette ene: å leve i Guds nærvær. I den levende Guds nærvær blir alt enhet og harmoni.

Han sier i et av brevene at han i forskjellige bøker hadde funnet ulike metoder for å nærme seg Gud og ulike øvelser for det åndelige liv. Dette hadde snarere virket til å bekymre ham enn til å fremme det han traktet etter, nemlig å få tilhøre Gud helt og fullt. Han sier: «Dette fikk meg til å fatte den beslutning å gi ham alt som takk for alt. Etter at jeg slik hadde gitt meg selv helt og holdent til Gud som bot for mine synder, gav jeg avkall på alt som ikke var ham for hans kjærlighets skyld, og så begynte jeg å leve som om det var bare ham og meg i hele verden. Iblant forestilte jeg meg at jeg stod foran ham som en ynkelig forbryter ved sin dommers føtter, andre ganger betraket jeg ham i mitt hjerte som min Far og min Gud. Jeg tilbad ham der så ofte jeg kunne, bevarte min ånd i hans hellige nærvær, og kalte den tilbake dit når jeg oppdaget at den var blitt distraheret. Denne øvelse krevde ikke lite anstrenge, men jeg fortsatte tross alle vanskeligheter jeg møtte, og uten å bli bekymret eller urolig når jeg ufrivillig ble dis-

trahert. Dette gikk jeg inn for like meget under dagens gjøremål som under den stille bønn. Alltid, hver time og hvert øyeblikk, til og med når mitt arbeide var mest krevende, fordrev jeg og jaget bort fra min ånd alt som kunne berøve meg tanken på Gud.»

Dette er hovedinnholdet i hans liv, uttrykt med hans egne ord. Det førte ham langt på hellighetens vei, ifølge Joseph de Beaufort. Dette er også hovedinnholdet av boken.

Marit Flagestad

Jean Leclercq

Le mariage vu par les moines
au XIIe siècle
Le Cerf, Paris 1983

Den første utgave av dette verk er engelsk, og bygger på forelesninger holdt i Oxford i 1979 (*Monks on Marriage. A. Twelfth-Century View*. Seabury Press, New York 1981). Nåværende anmeldelse forholder seg til den utgave som er kommet på fransk, dvs. forfatterens morsmål. De fleste lesere av «St. Olav» vil selvsagt være mest interessert i den engelske tekst.

Man kan nærme seg dette arbeid under to forskjellige synsvinkler. Noen vil glede seg

13. 33. alm. øndag
Norske tidebønner: Uke I.
Mal. 4, 1-2a.
2. Tess, 3, 7-12.
Lk. 21, 5-19.
14. Ferial. 1. Makk. 1, 11-16.
43-45-57-60-65-67. Lk. 18, 35-43.
15. Ferial el. Albert den Store,
biskop og kirkelærer. 2. Makk. 6,
18-31. Lk. 19, 1-10.

16. Ferial el. Margrete av Skottland,
el. Gjertrud, jomfru. 2. Makk. 7,
1.20-31. Lk. 19, 11-28.
17. Elisabeth av Ungarn, nonne. 1.
Makk. 2, 15-29. Lk. 19, 41-44.
18. Ferial. 1. Makk. 4, 36-37. 52-59.
Lk. 19, 45-48.
el. Vigselsfesten for Peters og
Paulus' basilikaer i Roma. Ap.

- Gj. 28, 11-16. 30-31. Mt. 14,
22-33.
19. Ferial el. Marias lørdagsmesse. 1.
Makk. 6, 1-13. Lk. 20, 27-40.
20. *Kristi kongefest*
Norske tidebønner: Uke II.
2. Sam. 5, 1-3.
Kol. 1, 12-20.
Lk. 23,35-43.
21. Jomfru Marias fremstilling i

over å oppdage at middelalderen - som de på en eller annen måte identifiseres med den katolske kirke - ikke var så blottet som man tror for den ømhet kjærligheten fremmer mellom ektefeller. Andre vil for lengst være ferdige med denne apologetiske holdning - ved uproblematisk å akseptere at den middelalderlige kultur - i likhet med enhver annen - hadde sine sterke og sine svake sider. Den siste kategori vil lese J. Leclercqs nitide arbeid simpelthen fordi de dermed blir bedre kjent med en fascinerende periode av vår vesterlandske fortid. Denne siste måten å lese boken på er avgjort den beste, den første blir så lett krampaktig og til syvende og sist skuffende, for selv det dyktigste forsvar fremhever mange svakheter.

De fleste idéhistorikere mener at teologene i middelalderen ikke tilla kjærligheten stor betydning i ekteskapet. De litterære verker fra den epoken som bryr seg om Eros - enten de er religiøse eller profane - omtaler fortrinnsvis kjærligheten utenfor ekteskapet.

Det er dette synspunkt forfatteren angriper ved å påvise at det er megert ensidig. Det bygger altfor meget på forholdene i de høyere samfunnslag

og overser det som skjedde hos ganske alminnelige mennesker.

Med det 12. århundre merker man en utvikling i retning av noe som allerede kan betraktes som en «kjernefamilie», bygget på et fritt valg hos begge ektefeller. Munker og kanniker føler et pastoralt ansvar overfor dette nye sosiologiske fenomen og legger en stor realisme for dagen.

Selvfølkelig er rammen for deres betraktninger typisk middelaldersk med utstrakt bruk av bibelske og evangeliske oppbyggelige eksempler. Vi beveger oss ikke i en moderne verden, men hvorfor skulle man sette likhetstegn mellom modernitet og kjærlighet mellom ektefeller? Kanskje er det denne bokens største fortjeneste at den avslører det komiske i å tro at man har måttet vente helt frem til vår egen tid for å oppdage kjærlighetens, ømhetens og følelseslivets betydning for å fundamentere ekteskapet. Selv munkene visste bedre i middelalderen.

Albert Raulin

Einar Erikstein:

Or djupet - salmar og songar
Bø i Telemark 1983

Litteratur

«Å målbære den kristne tru i song og salme» var prost Einar Eriksteins ønske ved utgivelsen av hans bok «Or djupet».

«Med den bundne form prøvde eg å koma nærare til den harmonien som me trur er Guds eigen og som han vil gjennomtrenge alt til slutt med», sier han i forordet til sin samling på noe nær 200 salmer og sanger skrevet på hans eget mål. Alle har toneangivelse og kan synges på kjente salmemelodier.

Ein åker du gav meg av ætt som skal stiga.

Til tenesta der du og meg ville vigja.

Den åk'ren lat mognast mot hausten då groda

skal svaga i vinden og haustas i loda:

Å, Herre, lat finnast på åk'ren eg sådde

at såkornet godt alt si mogning full nådde!

No lat meg deg lova i kyrkja og stova:

Du vende mitt alt til di æra, Høglova!

Du gav meg då alt, lat meg alt deg då gjeva,

med deg i all tid og i æva all leva!

- templet. Dan. 1, 1-6.8-20. Lk. 21, 1-4.
 el. Sak. 2, 10-13 (14-17). Mt. 12, 46-50.
22. Cecilia, jomfru og martyr. Dan. 2, 31-45. Lk. 21, 5-11.
23. Ferial el. Klemens I., pave og martyr, el. Kolumban, abbed. Dan. 5, 1-6. 13-14. 16-17. 23-28. Lk. 21, 12-19.

24. Ferial. Dan. 6, 11-27. Lk. 21, 20-28.
25. Ferial. Dan. 7, 2-14. Lk. 21, 29-33.
26. Ferial el. Marias lørdagsmesse. Dan. 7, 15-27. Lk. 21, 34-36.

Søndag: År A
 Hverdag: År 2

ADVENT

27. 1. søndag Advent.
 (Norske Tidebønner: Uke 1)
 Jes. 2, 1-5.
 Rom. 13, 11-14.
 Mt. 24, 37-44.
28. Ferial. Jes. 4, 2-6. Mt. 8, 5-11.
29. Ferial. Jes. 11, 1-10. Lk. 10, 21-24.
30. *Andreas*, apostel. Rom. 10, 9-18. Mt. 4, 18-22.

Litteratur

Karsten Isachsen

Huspostill for unge mennesker

Gyldendal/Land og Kirke 1983

Det har ligget en bok på mitt skrivebord i flere måneder. Den er blitt liggende, ikke bare fordi den lå underst i bunken av ugjorte ting, men fordi jeg kviet meg for å skrive om den. Boken kom nemlig ut så alt for beleilig: like før konfirmasjonssøndagen i vår i den norske kirke. Med andre ord: den ideelle konfirmasjonsgave! Attpåtil kostet den ikke stort mer enn hva det gjør å sende et telegram.

Jeg må innrømme det - det smakte litt vel meget av vellykket markedsføring!

Men boken «HUSPOSTILL FOR UNGE MENNESKER» ligger fremdeles der, og i løpet av de siste månedene har jeg av og til bladd i den for til sist å lese den. Og endelig: å anmelde den før årets konfirmasjonssøndag nr.2 er på trap-pene!

Når sant skal sies, liker jeg Karsten Isachsen. Trass i at ordene kanskje sitter litt vel løst av og til, kan han dette med å forkynne på en direkte og ukonvensjonell måte. Dessuten mistenker jeg mannen

for å være from, og med det mener jeg en bønnens mann. Skulle kanskje bare mangle - han er jo prest. Men han er en «anderledes» prest, en av dem vi skulle ønske vi hadde flere av. En prest som evner å tale sine tilhøreres språk og dermed bli oppfattet. Som rører ved de strenger som får en til å tenke at dette gjelder jo meg. Jeg som er dette menneske som ikke trenger så meget å bli forklart, som å bli forstått. Det er ord fra en som ikke først og fremst vet alt så meget bedre enn jeg, men fra en som ikke er redd for å gi uttrykk for at han føler, tenker og fornemmer som du og jeg. Som tør å snakke om ensomheten, den vonde og den gode. Om dypfrysing av følelser og rop om hjelp til å leve. Om det å tørre å være seg selv og være noen for andre. Og meget annet.

Boken inneholder også noen korte prekener som er et utmerket eksempel på at det behøver ikke være langt for å være godt.

I bokens innledning heter det at huspostillen gjerne var den andre boken som fantes ved siden av Bibelen i hjemmet i gamle dager. Nåvel, så høyt vil jeg nok ikke plassere Karsten Isachsens bok. Men

den er en bok som har noe å si både til den unge den er stilet til, og foreldrene, som godt kan ta en titt i den der den ligger på gavebordet.

For der bør den ligge - neste konfirmasjonssøndag! SMA

Kom og se

Det katekistiske senter Oslo 1983
 «Kom og se» heter en ny bok i det felles-nordiske katekese-programmet. Boken er beregnet på fjerde skoleår.

Den som er fortrolig med den tidligere utgaven «Vi har sett Herren», vil uten vanskelighet kjenne seg igjen. Det er den samme fine innføringen i Det Nye Testamente. Vi skal lære Jesus å kjenne, slik at han blir en del av vår tilværelse, leser vi i biskopens hilsen foran i boken. Og likevel er det på mange måter en ny bok. Bilder og illustrasjoner er skiftet ut. Det er blitt en nydelig bok. Se bare på omslaget.

Det er tydelig lagt arbeide i å tilpasse stoff og biler til nordiske barns virkelighet. Med særlig glede ser jeg at noen av de aktualiserende tekster er skiftet ut. Det er også blitt plass til trosbekjennelsen og noen fine bønne- og salmetekster som barna kan finne igjen i andre sammenhenger.

s. Marie Kristin Steen

DESEMBER

1. Ferial. Jes. 26, 1-6. Mt. 7, 21-24-27.
2. Ferial. Jes. 29, 17-24. Mt. 9, 27-31.
3. Frans Xaver, prest. Jes. 30, 19-21. 23-26. Mt. 9, 35 - 10, 1.6-8.
4. 2. søndag i advent.
Norske Tidebønner: Uke II
Jes. 11, 1-10.

- Rom. 15, 4-9.
Mt. 3, 1-12.
(Johannes av Damaskus, prest og kirkelærer feires ikke.)
5. Ferial. Jes. 35, 1-10. Lk. 5, 17-26.
6. Nikolas, biskop. Jes. 40, 1-11. Mt. 18, 12-14.

32

Troen og livet

«Ånd og liv» no. 17

Niels Steensens forlag 1983

Et av de siste hefter i den danske serien «Ånd og liv» er viet minnet om vår - og danskens - venn pater Hallvard. «Hvem i Danmark har ikke hørt om ham eller læst noget af ham?» heter det i forordet. Etter noen minneord av biskop Gran følger sju korte bidrag, artikler, taler eller prekener som - igjen ifølge forordet - «forhåpentlig vil give et nogenlunde rigtigt indtryk af pater Rieber-Mohns mangfoldige, men altid apostolisk inspirerede virke.»

Før mange norske lesere vil enkelte bidrag være kjent fra før, men hvem av oss har tidligere lest «En kjongevei til virkeligheten»? Den var å finne i St. Olav for nærmere tretti år siden (7. okt. 54). Fra St. Olav - et tiår senere - har danskene også hentet «Ut på troens dyp», en smilende-alvorlig artikkel med bilder fra vår høyest menneskelige hverdag som illustrasjoner av troen «som et dypt livgivende åndedrag - Guds ånd og nærvær som stille og uforklarlig løfter oss over oss selv og vår egen angst.»

Det siste bidraget var nok også ukjent for de fleste av oss

Støtte fra Kulturrådmannen i Oslo

Fra St. Olavs menighetsråd kommer den gledelige melding at Kulturrådmannen i Oslo har bevilget kr. 35.000 til reising av en statue av Hellig Olav utenfor St. Olavs Domkirke. Billedhuggeren Ragnhild Butenschøn er nå i ferd med å fullføre verket - en statue av «den unge Olav». Våre lesere vil være kjent med hennes tanker omkring arbeidet med statuen fra et intervju vi bragte i nr. 9 av bladet.

Det var i juni i fjor at de første planer om en slik statue ble fremsatt. Kunstnerisk utsmykning av kirkebygg er i tråd med de eldste tradisjoner i Kirken, og tanken bak denne statuen er bl.a. å gjøre den konge som kristnet vårt land, synlig i byens ansikt. Statuen vil få en fremtredende plass i bybildet - både kirken og statuen er synlige budskap om vår Kirkes nærvær i vår hovedstad.

St. Olavs menighetsråd har gått aktivt inn for å reise de nødvendige

midler. Rådet understreker at det aldri har vært meningen å belaste menigheten økonomisk med dette prosjektet, heller ikke våre trosfeller i utlandet som alltid villig har stillet midler til disposisjon for Kirkens anliggender og behov i vårt land. Dette er et norsk kulturprosjekt, og det er derfor gledelig - i tillegg til god oppslutning fra norske katolikker - å få en slik generøs støtte som Kulturrådmannens bidrag. Også tidligere har Oslo Kommune vist St. Olavs Domkirke positiv interesse, bl.a. i forbindelse med kobbervekkingen av tårnet.

Menighetsrådet planlegger en konsert senere i høst hvor inntekten går til reisingen av statuen, og det er selvsagt fortsatt mulig å sende bidrag til

Hellig Olav Statuen
v/St. Olavs menighetsråd,
postgirokonto 2 05 66 00.

Biskop
Gerhard Goebel
50 år

*Biskopen er prelat av Tromsø
og fyller femti år den
1. november 1983.*

*Han ble vigslat til biskop i
Peterskirken den
27. mai 1979.*

her hjemme inntil det nylig ble utgitt i «Levetid»: - «Kjærlighetens uttrykk» er en preken Rieber-Mohn holdt ved en dansk ordensbrors begravelse. «Hvilken medbroder og ven han var, viser denne prædiken,» heter det i forordet, som ellers understreker at «den fremragende journalist fremfor alt var en præst - og at han ville være præst». ●

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, Oslo 1

Utvidete åpningstider i desember

28.11.-11.12.: kl. 9-17
19.12.-23.12.: kl. 9-18
Lørdager: kl. 9-15
Julaften: kl. 9-12

Ønsker du å gi en julegave utenom det vanlige?

Nå har vi det største utvalget i *staller, krybbefigurer, madonnafigurer, kors* m.m. fra Frankrike, Italia, Tyskland og Norge.

Mange nydelige gavebøker for voksne og barn

Plater og kassetter

Julemusikk fra hele verden, gregoriansk, ortodoks, klassisk religiøs musikk, folkemusikk.

Kalendere

Ikonkalendere, Madonnakalendere, Orgelkalendere, Pauluskalendere, Mon Agenda, Chagall- og andre kunstkalendarer.

Nydelige julekort med kristne motiver

Ikoner,

både håndmalte og reproduksjoner.

Røkelse, røkelseskar, trekull

Kom mens utvalget er størst. Eller skriv til oss, vi sender over hele landet. Be om litteratur- og platekassettilister.

THRONSEN & CO. A/S

Boktrykk Offset Repro

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

Galligani

Med tre forretninger i sentrum:

Vika Terrassen - Stortingsgt. 22 - N. Slottsgt. 25

MYTEN OM Aage Hauken JESUS

265
eller Teologene
som skapte
Det nye
testamente

Jesu liv var i samtidens øyne en skandale. Han pleide omgang med tvilsomme individer, og ble henrettet som en forbryter. Her er boken om hvordan Jesus ble Kristus i de første kristnes øyne.

Land og Kirke/Gyldendal
Bokhandelen har boken

Kr. 128,-

Blikk på tiden

Audiens

Jeg bodde i Roma da skuddene ble avfyrt mot paven. Nyheten nådde meg på bussen hjem fra en utflukt til klosteret Fossa Nova, hvor Thomas Aquinas døde i 1274. Sjøføren må ha sittet med radioen på, for plutselig skrudde han den opp på full styrke, bare noen få minutter etter at attentatet var skjedd. Paven var falt sammen, og vi trodde han var død. Fortumlet begynte vi å si de bønner som anledningen innbød til, mens radioen kastet en hel bys - og senere en hel verdens - forvirring og fortvilelse inn i rosenkransens velprøvede mysterier. *Ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostræ. Amen.*

Så var han likevel ikke død. Han lå på operasjonsbordet, hvor kyndige leger samarbeidet med millionenes forbønn. Pavens liv ble reddet, men i mange uker måtte sykesengen gjøre tjeneste som Peters stol, og de færreste våget vel å håpe at han skulle kunne gjenvinne sin styrke og sin utrettelige iver i tjenesten. De bange anelser ble imidlertid langsomt men sikkert gjort til skamme, sannsynligvis på grunn av samarbeidet mellom en robust natur og en nådig overnaturlig.

Det er onsdag morgen i Roma i begynnelsen av oktober, to og et halvt år etter attentatet. Paven er forlenget tilbake i den fulle utøvelse av sine plikter, og ingen terrorist kan skremme ham fra Petersplassen. Onsdag er audiensdag nå som før, og gjennom hele sommerhalvåret fylles plassen uke etter uke.

Denne onsdagen var vi halvannet snes norske pilgrimer som skulle være med. Alt var blitt ordnet på forhånd; vår billett lå klar på et kontor like ved Petersplassen. Vi skulle sogar få sitte, og måtte i det hele tatt beundre den

italienske organisasjonskunst: Der er orden, men den er velsignet lite merkbar. Vi slipper å stå på geledd, og vi får lov til å kjempe litt for å innta våre plasser.

Da vi omsider hadde funnet den riktige inngangen, ble vi henvist til bakerste plass i en uoverskuelig lang kø. En fyldig gruppe hollandske damer var allerede i ferd med å slippe gjennom den trange port. Jeg filtret meg inn blant deres generøse fysiognomier: - når hollenderinner når en viss alder, ligner de alle på dronning Juliana. I denne bløte inneklemthet, hvor mine tanker uvegerlig kom til å kretse om tulipaner og edamerost, ble jeg presset gjennom alle sperringer, ikke før var jeg innenfor, så løftet jeg billetten høyt i været og vinket på min gruppe, og siden ingen hadde merket min myke seilas inn på det forbudte område, ble jeg vel nærmest oppfattet som medlem av arrangementskomitéen. I hvert fall var der ingen som protesterte da de norske pilgrimer en etter en lot seg innrullere i den lune nederlandske konerekke, som fortsatte å velte seg inn gjennom sperringen under vedvarende harking og pludring. Litt lenger fremme ble de håndfast stanset av to rettvinklede sveitsergardister, mens vår lille gruppe ble vinket forbi både gardister og monsignorer til vi fikk sete et lite stenkast fra pavens tronstol. Vi inntok våre plasser i andektig seiersrus, mens solen kjærtegnet våre høstbleke nordiske fjes. Om en time skulle Hans Hellighet ankomme, og det var allerede vidunderlig å være katolikk.

Det er nok ikke mange som kan elske Roma høyere enn nordiske katolikker. Vi lever nærmest en sekttilværelse i det hjemlige, og den universelle kirke forblir en ren trossak. En onsdag formiddag på Petersplassen blir den plutselig synlig og nærværende. Vi beundrer japanske damer i kimono eller ergerer oss over en spansk mantille som stenger for utsikten, vi sitter sammen med canadiere og polakker og lytter til korsang på tysk eller vietnamesisk, og selv om vi har kjempet om de beste plassene og skygger for hverandre i forsøkene på å få tatt det beste bildet, så er vi fylt av den glede det er å vite at vi tilhører en eneste stor familie.

Plutselig kommer paven på sitt besynderlige kjøretøy. Alle stiger opp på stolene for å se bedre, men vi skimter bare en hvit kalott og to vinkende og velsigende hender som farer gjennom mengden. Likevel klapper vi, i begeistring over at vi er sammen, og at vi er hos paven. Omsider kommer han på plass på sin stol under baldakinen. Vi kan sette oss. Etter en skriflesning taler

han i all korthet om forsoningen på en rekke sprog. Vi bekjenner vår felles tro, og ber den bønn som Herren selv lærte oss. Så skal de forskjellige grupper hilses. Selv vår lille flokk fra Norge er på plass i pavens manuskript, og idet vi blir nevnt, reiser vi oss og vinker, og paven vinker tilbake. Det virker så enkelt, men egentlig er det hele aldeles utrolig: Uansett hvor mange tusen vi er, så føler vi oss ikke som en anonym hurra-ropende masse. Vi kalles ut av anonymiteten; vi forlater Petersplassen med den overbevisning at vi har møtt paven, og at han har møtt oss. Et så rørende menneskelig mirakel er det vel bare Kirken som kan formidle.

Ved slutten av audiensen blander paven seg gjerne med folkemengden, trykker hender, klapper kinn, velsigner medaljer og rosenkranser, og kaster småbarn opp i luften. Slik verden er blitt er han hele tiden i livsfare blant menneskene. Men paven nekter å bære skuddsikker vest, han nekter å la sine bevegelser bestemmes av den personlige sikkerhet. Han synes å ta evangeliets ord helt bokstavelig om at den gode hyrde skal være villig til å gi sitt liv for fårene. Kirken må akseptere at den vold som rammer så mange uskyldige, den kan også ramme paven. Kristentroen handler jo om en Herre som gikk helt inn i menneskenes kår og lidelse, og da ville det være underlig om han som også har *vicarius Christi* som en av sine titler bare skulle la seg se bak skuddsikkert glass.

Vi forlater Petersplassen i stor taknemlighet, for midt i all trengsel og ståhei har vi skimtet noe av Kirkens vesen: Den kaller menneskene ut av anonymiteten, samler dem og gir dem håp. En slik gjerning er martyriert verd. Det vet paven, og derfor vrikter han ikke sin onsdagsaudiens.

Pater Hilarion